

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

KULTUURRAAD VOOR VLAANDEREN

Verslagen uitgebracht in de Commissie voor juridische aangelegenheden

Ter Inleiding

Ten uitzonderlijke titel zal de inhoud van tegenwoordig nummer van het «Rechtskundig Weekblad» afwijken van de traditionele samenstelling. Zulks vindt zijn aanleiding in het feit dat wij deze week in de gelegenheid zijn de verslagen te publiceren die uitgebracht werden in de «Commissie voor juridische aangelegenheden» van de «Kultuurraad voor Vlaanderen». De problemen onderzocht in deze verslagen zijn van het grootste belang voor alle Vlaamse juristen en wij stellen het ten zeerste op prijs dat de Kultuurraad ons wel heeft willen toelaten deze teksten onder de ogen te brengen van onze abonné's, die niet zullen nalaten er met de meeste belangstelling kennis van te nemen.

Het past hierbij de verslagen te laten voorafgaan door enkele toelichtingen betreffende de «Kultuurraad voor Vlaanderen» en zijn werking.

Het is op initiatief van de Bestendige Deputaties der Vlaamse provinciën dat in de maand april 1959 de «Kultuurraad voor Vlaanderen» werd gesticht, onder de vorm ener Vereniging zonder Winstoogmerk. Reeds sedert zolang was de noodzakelijkheid in het licht gesteld de kulturele activiteit in Vlaanderen te organiseren en samen te bundelen, ten einde het geestesleven van het Vlaamse volk en zijn nationaal bewustzijn steeds op een hoger peil te brengen. Van regeringswege werd sedert jaren het oprichten van kultuurraden voor Vlaanderen en Wallonië in uitzicht gesteld, doch de ontwerpen werden behandeld met een erbarmelijke traagheid en niets positiefs werd verwezenlijkt. Het is dan dat de Bestendige Deputaties van de Vlaamse pro-

vinciën zelf het initiatief genomen hebben een brede «Kultuurraad voor Vlaanderen» op te richten, ten einde de taak op zich te nemen die niet langer, zonder gevaar, mocht verwaarloosd worden.

Er werd beslist deze Kultuurraad samen te stellen uit vijftig leden, die zouden gekozen worden tussen de meest bevoegde en de meest dynamische krachten uit het Vlaams kultuurleven, om gezamenlijk alle maatregelen te nemen ter bevordering van de Vlaamse artistieke en wetenschappelijke activiteit en van het nationaal bewustzijn van ons volk.

In deze Raad zijn de Bestendige Deputaties van de Vlaamse provinciën elk door twee leden vertegenwoordigd; verder duidt elke Deputatie vier door haar uitgekozen leden aan, die dan gezamenlijk de Raad aanvullen. Eindelijk worden nog tien leden door de algemene vergadering op nationaal vlak gecoöpteerd. Op deze wijze is er een voortreffelijke selectie kunnen geschieden en bevat thans de «Kultuurraad voor Vlaanderen» een wijde schakering van de meest vooraanstaande bevoegdheden op alle gebied, waarin tevens alle filosofische en politieke opvattingen vertegenwoordigd zijn.

Mr. Paul Knapen, bestendig afgevaardigde voor Limburg, neemt het voorzitterschap van deze Kultuurraad waar en sedert het korte bestaan van de Raad heeft hij zich aan dit werk gegeven met rusteloze ijver en bewonderenswaardige toewijding.

De «Kultuurraad voor Vlaanderen» is onmiddellijk aan het werk gegaan en hetgeen hij reeds gepresteerd heeft gedurende de twee jaren van zijn

bestaan dwingt eerbied af en is voor Vlaanderen uiterst vruchtbaar geweest.

Onmiddellijk werden er in de schoot van de Raad commissies gevormd, die voor doel hadden, elk op een bepaald gebied, alle kulturele problemen te bestuderen en de vereiste hervormingen voor te stellen die nodig bleken voor een bredere ontplooiing van het Vlaams kultuurleven en voor een heropleving van de Vlaamse fierheid. Deze commissies zijn talrijk en verscheiden. De ene houdt zich bezig met de nationale problemen en bewerkt het brede terrein van de Vlaamse beweging in algemene zin. Andere commissies hebben respectievelijk als voorwerp van studie: het onderwijs, de muziek, de plastische kunsten, de film, het radio- en televisiewezen, de volkskunde, de letterkunde en het bibliotheekwezen, de vraagstukken betreffende de jeugd, de lichamelijke opvoeding, enz.

In de schoot van elk dezer commissies worden de vraagstukken onderzocht en besproken in een geest van wetenschappelijke objectiviteit, doch tevens in een sfeer van levendig nationaal bewustzijn. Tussen de verslagen die in de schoot van de commissies werden uitgewerkt zijn er talrijke die merkwaardig zijn en waarvan de tekst elk jaar gepubliceerd wordt in het Jaarboek dat door de Kultuurraad wordt uitgegeven.

Wij wensen hierbij vooral de aandacht te vestigen op de voortreffelijke en uiterst belangrijke studies die voorbereid werden door de « Commissie voor nationale problemen » aangaande de verwezenlijking der kulturele autonomie voor het Vlaamse land. De commissie heeft een volledig projekt opgesteld aangaande de splitsing van de ministeries van openbaar onderwijs en kulturele zaken in twee autonome administraties, wat de enige ernstige waarborg biedt voor een gave ontplooiing van het Vlaams geestelijk leven.

Een paar maanden geleden werd een delegatie van de Kultuurraad ontvangen ten Paleize door Zijne Majesteit Koning Boudewijn, aan wie het memorandum van de Raad aangaande het ontwerp tot kulturele autonomie, werd overhandigd. Zijne Majesteit toonde zich hierbij vol belangstelling en vol begrip voor het doel dat de Kultuurraad nastreeft en gedurende een gans uur hadden de afgevaardigden de gelegenheid zich met de Koning over deze problemen te onderhouden. Het feit dat in de regeringsverklaring zopas de idee van de splitsing van het ministerie van kulturele zaken principieel werd aanvaard is voorzeker in belangrijke mate aan de activiteit van de Kultuurraad te danken.

Zo heeft de Kultuurraad zich ook beijverd om uiteindelijk eenheid tot stand te brengen in het spelingsvraagstuk tussen Nederland en België en de onderhandelingen die in die zin gevoerd worden zijn gelukkig op goede weg. De Kultuurraad legt aldus op alle gebieden een voortdurende werkzaamheid aan de dag: bevordering van het gebruik der algemeen beschaafde Nederlandse omgangstaal, vastlegging der taalgrens, afschaffing der talentelling,

definitieve afbakening van de Brusselse agglomeratie en waarborgen voor een daadwerkelijke tweetaligheid in dit gebied, bescherming van het nationaal kunstbezit, inrichting van festivals voor muziek, toneel, e.z.m., het zijn alle aangelegenheden waarmede de Kultuurraad zich dagelijks bezighoudt tussen zoveel andere meer.

Doch de Kultuurraad heeft er ook voor gezorgd reeds onmiddellijk op eigen initiatief grootse kulturele manifestaties in te richten. Er was het prachtig gala-concert in de Koninklijke Vlaamse Opera te Antwerpen ter gelegenheid van de instelling der nationaal gecoöpteerde leden van de Raad; er was de creatie, als wereld-première, in dezelfde opera, van het grandioos zangspel Egmont, van Arthur Meulemans; er was de heerlijke « Taaldag » te Kortrijk, er was de inrichting van de eerste Vlaamse Boekenbeurs te Brussel, die een overweldigend succes kende...

Zoveel andere initiatieven zullen in de eerstvolgende maanden aan de beurt komen: een uitgebreide tentoonstelling in de Albertina van het Nederlands wetenschappelijk boek, een Peter Benoithulde met de opvoering van het oratorio Lucifer, een Permeke-hulde met de uitvoering van de Rubenscantate in het Kursaal te Oostende, een Jef Van Hoof-hulde en vele andere.

Al wat verband houdt met de Vlaamse grootheid in de sferen van kunst, wetenschap, nationaal gevoel en cultuur in het algemeen wordt door de Raad met liefde gesteund en aangemoedigd en maakt het voorwerp uit van zijn dagelijkse bezorgdheid. Al wat van aard is om de Vlaamse herwording tegen te werken, ons volk te verbasteren en het af te wenden van de glorierijke horizons, waartoe zijn grote eigenschappen het voorbestemmen, wordt met hardnekkigheid door de Kultuurraad bestreden.

Zijn taak is oneindig uitgebreid en verheven en al degenen die aan zijn activiteit deelachtig zijn dragen diep in zich de overtuiging dat zij in belangrijke mate medewerken aan de opbouw der toekomst van hun volk.

Het spreekt vanzelf dat de Kultuurraad zich ook heeft beziggehouden met zekere toestanden die in ons land bestaan op het gebied van de rechtsbedeling, waar, niettegenstaande de wet van 15 juni 1935, nog zoveel ongerijmdheden voorkomen die ten zeerste schadelijk zijn voor een gaaf Vlaams rechtsleven.

Dit is de taak geweest van de « Commissie voor juridische aangelegenheden », die in de verlopen maanden enkele vraagstukken heeft onderzocht en daarover vijf verslagen heeft uitgebracht, die thans in dit nummer van het « Rechtskundig Weekblad » gepubliceerd worden.

Het betreft eerst de onmogelijke toestanden die zich voordoen in het Limburgse, in verband met het feit dat deze Vlaamse provincie afhangt van het Waalse Hof van Beroep te Luik; het gaat verder over de onredelijke indeling van de vrederechterskantonen en de werkrechttersraden in het

arrondissement Brussel, waardoor de Vlaamse rechtsbedeling ten opzichte van de eenvoudige Vlaamse mensen, die dit gebied bewonen, zoveel te wensen overlaat. Een onderzoek werd gewijd aan het vraagstuk van de verplichting op te leggen aan de notarissen de notariële akten in het Vlaams taalgebied te verlijden in de taal van de streek, wat een noodzakelijk gevolg is van de principes die neergeschreven zijn in de wet van 15 juni 1935. Verder is er een verslag over de verplichte localisatie van de maatschappelijke zetel der vennootschappen in de plaats hunner werkelijke uitbating, een ontwerp dat zoveel belang heeft niet enkel voor de vervlaamsing van het bedrijfsleven, maar voor de Vlaamse economie in het algemeen, en uiteindelijk wordt ook verslag uitgebracht over bepaalde toestanden die zich thans voordoen bij het militair gerecht.

Het is slechts een eerste greep problemen die behandeld werd. Vele andere zullen volgen en het voorwerp uitmaken van nieuwe verslagen.

De commissie voor juridische aangelegenheden zal, in de geest die de Kultuurraad in zijn geheel bezielt, er ophoudend naar streven alle wantoestanden bij de rechtsbedeling in het Vlaamse land aan te klagen en voorstellen tot hervorming uit te werken om aldus ook op dit gebied bij te dragen tot het vervullen van de hoge taak van de Kultuurraad.

Daar deze verslagen in de allereerste plaats de

Vlaamse juristen zullen interesseren, zijn wij gelukkig ze in dit nummer van het « Rechtskundig Weekblad » aan onze lezers te kunnen voorleggen.

René Victor

*Samenstelling van de Commissie voor juridische aangelegenheden van de
« Kultuurraad voor Vlaanderen »*

Voorzitter : Prof. Mr. R. Victor (Antwerpen).

Leden :

Mr. M. Frère, Voorzitter der Kinderrechtbank te Tongeren.

Mr. L. Gillon, bestendig afgevaardigde voor West-Vlaanderen (Kortrijk).

Mr. J. Gruyters, bestendig afgevaardigde voor Limburg (Hasselt).

Mr. P. Knapen, bestendig afgevaardigde voor Limburg (Sint-Truiden).

Prof. Dr. W. Opsomer, hoogleraar aan de Rijks-handelshogeschool (Antwerpen).

Dr. M. Vandekerckhove, referendaris der Rechtbank van Koophandel (Kortrijk).

Dhr L. Van Hoerick, ere-rechter in de Rechtbank van Koophandel (Brussel).

Dr. jur. J. Fleerackers, secretaris-verslaggever van de Kultuurraad.

De Rechtsbedeling in de provincie Limburg

Verslag uitgebracht door Mr P. KNAPEN,
Bestendig Afgevaardigde voor de provincie Limburg.

De wet van 15 juni 1935 inzake de regeling der taalverhoudingen in gerechtszaken pleegt men, in het geheel van de vooroorlogse taalwetgeving, de meest volmaakte te noemen.

Deze wet regelt en sanctioneert inderdaad op afdoende wijze het juiste taalgebruik van de rechtsprocedure, uitgaande van de door de rechtsonderhorige gesproken taal.

De toepassing van deze wet heeft echter aangetoond dat het probleem der taalverhoudingen zich niet alleen stelt ten opzichte van de rechtsonderhorigen, noch uitsluitend binnen de strikt geschreven of gesproken rechtsprocedure, maar ook tot uitgebreide consequenties dient te leiden: op het maatschappelijk vlak; 25 jaar toepassing van de wet van 1935 heeft nu duidelijk de lacunes aangetoond: o.m. ten overstaan van de positie van het personeel der magistratuur in Limburg en van de taalverhoudingen in de taalgrensgebieden met variërende administratieve en juridische afbakening (kanton Landen).

In dit verslag zal voornamelijk aandacht geschonken worden aan de hier genoemde specifieke problemen.

A. Rechtsbedeling in Hoger Beroep voor de Provincie Limburg

De Grondwet (art. 104) heeft in België drie Hoven van Beroep ingesteld, waarvan het rechtsgebied, alsmede de plaatsen waar zij gevestigd zijn door de wet worden bepaald.

De wet heeft de Provincie Limburg voor de rechtspleging in Hoger Beroep onder de jurisdictie geplaatst van het Hof van Beroep te Luik. Het beroep tegen de vonnissen der Rechtbanken van eerste Aanleg van Hasselt en Tongeren wordt te Luik behandeld.

De latere taalwetten van 1891 en 1935 in gerechtszaken hebben hierin geen wijziging gebracht.

Wel werden door de wet van 4 sept. 1891 en de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken bij het Hof van Beroep te Luik, Nederlandstalige magistraten aangeduid en Nederlandstalige Kamers ingesteld.

Aan de « letter van deze wet » wordt te Luik ongetwijfeld strikt de hand gehouden. In alles wat voor de Nederlandstalige Kamers van het Hof wordt gebracht, is de taalwetgeving volkomen geëerbiedigd; het is ech-

ter duidelijk dat de atmosfeer, waarin de Nederlandstalige procedure wettelijk wordt toegepast, niet overeen te brengen is met de geest van de wetgever. Immers het doel van de bestuurlijke taalwetten van 1932 was ongetwijfeld gelegen in het instellen van twee homogene taalgebieden, waar het gehele maatschappelijke leven, zowel op bestuurlijk als juridisch vlak op een eigen streektaal zou zijn gebaseerd.

De atmosfeer van de Nederlandstalige rechtspleging in Hoger Beroep aan het Hof te Luik is en kan niet anders zijn dan een voortdurende vernedering en belediging voor de eigen geaardheid én van de Vlaamse rechtsonderhorigen uit Limburg én van de Vlaamse magistraten aan dit Hof.

Dit moge ten overvloede blijken uit volgend overzicht.

1. De Magistraten.

De wetgeving waarbij de benoemingsmodaliteiten van de Nederlandstalige magistraten aan het Hof van Beroep te Luik omschreven werd (wet van 15 juni 1935, Art. 51) is onlangs gewijzigd. De oorspronkelijke tekst legde de Nederlandstalige kandidaten, voor de plaatsen van raadsheer voor te dragen door het Hof van Beroep te Luik en de provincieraad van Limburg, de verplichting op bovendien in een examen te slagen over de grondige kennis van het Frans.

Deze wettelijke verplichting was « *principeel onaanvaardbaar* voor magistraten die krachtens de wet het recht hebben ééntalig te zijn en die zouden geroepen worden te fungeren in uitsluitend Nederlandstalige zaken » (uit verslag van de Kamercommissie van justitie).

Nadat de Provinciale Raad van Limburg in 1960 uit protest tegen het uitblijven van een bekrachtiging van het wetsvoorstel inhoudende de afschaffing van een bijkomend Frans taalexamen, weigerde kandidaten voor te dragen, werd tenslotte op 15 februari 1961 een wet gestemd tot wijziging van Art. 51 en 53 van de wet van 15 juni 1935.

Art. 2 van deze wijziging bepaalt :

In Art. 51, § 2, van dezelfde wet worden vóór het laatste lid de hiernavolgende bepalingen ingelast :

« Nochtans moeten de kandidaten voor de plaatsen » van raadsheer welke voorgedragen worden door het » Hof van Beroep te Luik en de provincieraad van » Limburg enkel het bewijs leveren van hun kennis » van het Nederlands. De Eerste-Voorzitter en de Procureur-generaal moeten het bewijs leveren van hun » kennis van het Frans. »

Dank zij deze wet is het Nederlands diploma gerevaloreerd, ofschoon de promotie tot de ambten van « Eerste-Voorzitter en Procureur-generaal » uitgesloten is voor Nederlands ééntalige magistraten.

Wat betekent deze verbetering in de praktijk ?

Om tot raadsheer benoemd te worden moet men voorgesteld worden door eensdeels de Provincieraad van Limburg en anderdeels door het Hof van Beroep zelf. Als ééntalig Hof is de overgrote meerderheid der magistraten (die ook de Vlaamse kandidaat dienen voor te dragen) Franstalig. Men kan vermoeden hoe groot de kans is van een overtuigd en zuiver Vlaams kandidaat om door het Franse Hof van Beroep voorgesteld te worden ! Hoe zal deze Nederlandstalige kan-

didaat zich bij de heren aanmelden ? Het is wel zo goed als uitgesloten dat dit in het Nederlands zal kunnen. De kennis van het Frans, waartoe wettelijk geen enkele verplichting bestaat, wordt in de praktijk reeds voorondersteld.

Tenslotte dient de Vlaamse magistraat zich te Luik te vestigen. Dit betekent zonder meer, voor deze Vlamingen, die hun aard en cultuur getrouw willen blijven, een noodgedwongen aanpassing op het sociale vlak : immers alleen in Vlaanderen bestaan transmutatieklassen. Hun kinderen zijn op Franse scholen aangewezen. De volkomen vervreemding en verfransing van de gezinnen van deze Vlaamse elite-families is dan nog slechts een zaak van enkele jaren.

Overigens zal de Nederlandstalige magistraat zich aangetrokken voelen ook het Frans perfect aan te leren, teneinde zijn rechtmatige beroepsambities, nl. op te klimmen tot eerste-voorzitter en procureur-generaal van het Hof — waartoe de kennis van het Frans vereist is — ooit te kunnen verwezenlijken.

Met alle gevolgen waartoe deze mentaliteit en atmosfeer — in de gegeven omstandigheden nochtans begrijpelijk — noodgedwongen moet voeren.

Moge bovendien hier reeds de aandacht gevestigd worden op het feit dat het aantal raadsheren, voor te dragen door de provincies behorende tot de omschrijving van het Hof van Beroep te Luik, voor de provincie Limburg bespottelijk klein is in vergelijking met de andere provincies.

(Art. 70 wet op de rechtelijke organisatie - art. 2 wet 28.1.21).

	Luik	Luxemburg	Namen	Limburg
Aantal voordrachten	13	5	6	4
Aantal inwoners	1.010.611	218.166	370.514	563.645
	(31.12.59)			

Hieruit blijkt dat de Provincie Limburg, met praktisch zoveel inwoners als Namen en Luxemburg *samen* — en binnen kort nog meer — slechts *vier* raadsheren kan voordragen tegen *elf* door de provincies Luxemburg en Namen.

De wet van 10 juni 1955, die slechts een tijdelijk karakter heeft en voor wat haar uitvoeringsmogelijkheden verlengd werd tot einde 1961, biedt aan de Koning de mogelijkheden hieraan enigszins te verhelpen door 2 raadsheren meer toe te kennen aan de Provincie Limburg. Maar dan nog blijft de verhouding zeer onevenwichtig (zes tegen elf bij gelijke bevolkingsaantallen).

Dit is echter een apart probleem, waaraan de commissie voor juridische zaken van de Kultuurraad een afzonderlijke studie zal wijden. Hierbij zal de verhouding onderzocht worden, eensdeels in Vlaanderen, anderdeels in Wallonië, over alle Hoven en Rechtbanken, tussen het aantal rechtsonderhorigen en de rechterlijke ambten in de ruimste zin.

2. De Personeelsleden van Griffie en Parket.

Ook hier voorziet de voornoemde wijziging van de wet van 1935 in een theoretische revaluatie van het éentalige Nederlands diploma.

Art. 3. - Art. 53 § 1, tweede lid, van dezelfde wet

gewijzigd bij Art. 14 van de wet van 20 december 1957 wordt als volgt gewijzigd :

« De griffiers die gehecht worden aan een Vlaamse » kamer van een krijgsraad moeten bovendien het be- » wijs leveren van hun kennis van het Nederlands.

» De griffiers die zetelen in Vlaamse Kamers van » het Hof van Beroep te Luik moeten *enkel het bewijs* » *leveren van hun kennis van het Nederlands.*

In de praktijk stellen zich voor deze ambtenaren dezelfde sociale moeilijkheden. Als « kleine minderheid » zijn zij op volkomen aanpassing en assimilatie met het hen omringende eentalig Frans georiënteerd maatschappelijk leven aangewezen. Hun overplaatsing en vestiging te Luik betekent een « kulturele en sociale emigratie », met alle nadelen van dien.

3. De Pleitbezorgers.

Er worden aan de pleitbezorgers bij het Hof van Beroep te Luik geen taalverplichtingen opgelegd.

Op één uitzondering na, zijn allen uitsluitend Frans-talig.

Men kan zich de vraag stellen hoe in de praktijk een rechtspleging kan gevoerd worden waarbij men de taal, waarin de stukken zijn gesteld, niet begrijpt.

Alleen de traditionele noodzakelijke « om-den-brode-goodwill » der Vlaamse advocaten kan dergelijke praktijken rustig verder laten heersen.

4. De rechtsonderhorigen.

De wet van 15 juni 1935 bevestigt de taalrechten van alle rechtsonderhorigen, zowel in de gesproken als in de geschreven procedure. Deze beveiliging en eerbiediging kan inderdaad efficiënt genoemd worden, zolang het uitsluitend om het eigenlijk rechtsgeding gaat.

Maar de gerechtelijke apparatuur betekent meer dan een enkelvoudig dossier en een proces. Daarrond is een hele maatschappelijke structuur opgebouwd waarin de eigenlijke menselijke relaties — dus ook de taalrechten — een voorname plaats bekleden. Gezien vanuit dit verruimde perspectief betekent het Hof van Beroep te Luik voor de Vlaamse rechtsonderhorige van Limburg een voortdurende vernedering en belediging om dezelfde taalrechten die, nu 25 jaar geleden, aanleiding waren tot het aanvaarden van wetten op het taalgebruik in gerechtszaken.

Van het gewone personeel (deur- en zaalwachters, telefonisten, enz.) tot de gevangenisbewakers en gerechtsdienaars is de diensttaal — terecht — het Frans.

Maar deze ambtenaren staan ook ter beschikking van de Vlaamse rechtsonderhorigen !

Niet zonder reden vermeldt het verslag van de Kamercommissie tot wijziging van de wet van 1935 :

« Wij staan bijgevolg voor twee met elkaar tegen » strijdige principes. Eenerzijds de rechtmatige eisen » der Vlaamse magistraten; anderzijds de even recht- » matige eis tot behoud van het eentalig Frans karak- » ter van het Hof van Beroep te Luik. »

Twee leden van de Kamercommissie spraken zich toen reeds uit voor een grondige herziening van de rechterlijke inrichting en het onttrekken van de Pro-

vincie Limburg aan de bevoegdheid van het Luikse Hof van Beroep.

Besluit.

De oplossing van de taalproblematiek in België is afhankelijk van de wijze waarop de twee kultuurgebieden, in één staatsverband verenigd, zich op harmonische wijze naast elkaar kunnen ontwikkelen. Taal en cultuur zijn echter dynamische elementen, omdat zij uitingen zijn van de menselijke persoon. Daarom bemoeilijkt de dynamiek van de sociaal-kulturele verhoudingen dit harmonisch naast elkaar bestaan : de Nederlandse cultuur heeft niet dezelfde uitstralingsmogelijkheid als de Franse.

Hier dient de staat rekening mee te houden.

De erkenning van de homogene taalgebieden ten jare dertig, en straks de juridische afbakening der taalgrens zijn de eerste stappen hiertoe geweest. Maar ook de andere « gaten » moeten gedicht worden : nl. de mogelijkheden tot kulturele verbastering en elk verlies van kultureel prestige. Hieraan immers lijdt de Nederlandse cultuur in België nog een groot gebrek.

Het kan niet langer geduld worden dat onder allerlei omstandigheden Vlamingen moreel of beroepshalve verplicht blijven tot emigratie naar een ander kultuurgebied en, op korte termijn, tot verlies van hun eigen aard en cultuurbezit.

Het moreel en sociaal gezag van de uitoefening der Wetgevende, Uitvoerende en Rechterlijke Macht is in elk land een voornaam instrument en element voor de verspreiding en uitstraling van de eigen taal en cultuur.

Het is dit niet onbelangrijk deel van het cultuurprestige dat de Nederlandse cultuur, door de verouderde indeling der rechtsgebieden in België dagelijks moet ontberen aan het Hof van Beroep te Luik.

Ter zake van het probleem der territoriale bevoegdheid van het Hoger Beroep voor de rechtbanken van eerste instantie in Limburg dringen zich in de nabije toekomst spoedige maatregelen op.

Twee mogelijkheden dienen in overweging genomen :

1. *Ofwel de vestiging, bij delegatie, van een aantal kamers van het Hof van Beroep te Hasselt, met eigen Griffie en Parket.*

Deze oplossing biedt het voordeel van spoedig uitgevoerd te kunnen worden juist zoals, ten tijde van de repressie, uit noodzaak, Kamers van het Krijgshof van Brussel, hun standplaats te Antwerpen verkregen. De noodzaak om een spoedige en doeltreffende oplossing voor Limburg is thans even groot.

2. *Ofwel de aanhechting van de Provincie Limburg tot het juridisch ressort van het Hof van Beroep te Brussel.*

Deze wijziging is als definitieve oplossing wellicht te verkiezen. Het zou de Nederlandse invloed in Brussel ongetwijfeld ten goede komen, doch dan zou er ook rekening moeten gehouden worden met de Nederlandstalige gemeenten van het kanton Landen, de Nederlandstalige gemeenten van de Voerstreek, terwijl anderdeels de Franstalige gemeenten van de Provincie Limburg en het arrondissement Leuven naar Luik zouden moeten overgeheveld worden.

Concreet besluiten wij er dan ook toe dat onverwijld de eerste maatregel zou getroffen worden en daadelijk het nodige studiewerk zou aangevat worden om uiteindelijk het tweede voorstel te verwezenlijken.

B. Rechtsbedeling in het kanton Landen.

De taalwetgeving inzake administratie en justitie tussen de jaren 1930-1935 heeft België in twee homogene taalgebieden verdeeld.

Het lag in de bedoeling van de wetgever de gebieden met een tweetalig administratief en juridisch statuut tot een minimum te herleiden: nl. uitsluitend tot de streken rond de taalgrens, waar een belangrijke minderheidsgroep aanwezig is (meer dan 30 % der inwoners).

De fictieve indeling van het land naar het taalstelsel heeft echter niet geleid tot een herziening van bepaalde provinciale, arrondissementale of kantonale grenzen. Alle Belgische provincies, die aan de taalgrens grenzen, zijn — Brabant uitgezonderd — praktisch homogeen eentalig (West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Henegouwen, Limburg, Luik). Nochtans behoren tot elk van deze provincies een klein aantal gemeenten rond de taalgrens, die administratief en juridisch tot het andere taalstelsel behoren, dan de provincie waarbij zij aangehecht zijn.

Het voortbestaan van deze toestand heeft vele nadelen, o.m. op administratief en juridisch gebied, die slechts tot heden konden blijven voortbestaan dank zij de « goodwill » van de lokale besturen en de onderhorigen zelf.

Het is echter duidelijk — de hieronder aangehaalde feiten tonen het ten overvloede aan — dat deze situatie niet alleen elke vorm van rationeel besturen verhindert, maar vooral de goede verhoudingen van lagere tot hogere besturen moet aantasten.

Aansluitend bij het rapport over het Hoger Beroep voor de provincie Limburg, volgt hier een analyse van de juridische toestand in het kanton Landen.

* * *

Het kanton Landen behoort administratief tot het arrondissement Hoei in de provincie Luik.

Het noordelijk gedeelte van het kanton, met de kantonale hoofdplaats Landen, vormt een soort geografische « inkeping » tussen het arrondissement Leuven en de provincie Limburg. Het telt 25 gemeenten met in het totaal 20.088 inwoners. Vijftien dezer gemeenten ⁽¹⁾ met 13.821 inwoners liggen benoorden de bestuurlijke en juridische taalgrens en hebben het Nederlands als voertaal. De tien Waalse gemeenten met 6.267 inwoners liggen onder de taalgrens ⁽²⁾ en besturen in het Frans.

Het kanton Landen telt bijgevolg tweemaal zoveel Vlamingen als Walen.

1. Het Vrederecht.

De gemeente Landen wordt administratief in het Nederlands bestuurd. Als kantonhoofdplaats is er een Vrederecht ingericht.

Daar het kanton Landen in de provincie Luik gelegen is, is bij toepassing van Art. 1 van de wet van 15 juni 1935 inzake het gebruik van de talen in gerechtszaken, het kanton Franstalig. Ingevolge de wet

op de gerechtelijke inrichting, dient de *Vrederechter* bijgevolg Franstalig te zijn; de persoon die postuleert voor dit ambt in dit kanton moet houder zijn van een Franstalig diploma van doctor in de rechter. De kennis van de tweede taal (i.e. het Nederlands) wordt nergens verplichtend opgelegd, als een plaatsvervanger met kennis van de tweede taal voorhanden is. Is de candidaat-plaatsvervanger geen houder van een Franstalig diploma, dient hij in het aan de doctors in de rechten voorgeschreven taalexamen te slagen om benoemd te kunnen worden.

De candidaat-griffier dient echter tweetalig te zijn en moet derhalve een tweetalig examen met voldoende kennis afgelegd hebben. Terwijl de *Vrederechter* Nederlandsonkundig mag zijn — niettegenstaande 2/3 der inwoners van het kanton Landen Nederlandstalig zijn — eist de Wetgever van een ondergeschikt ambtenaar meer bekwaamheid en taalvaardigheid.

2. De Politierechtbank.

Als *Vrederechter* vervult de titularis tevens de functie van *Politierechter* bij de Politierechtbank van Landen.

De Politiecommissaris der stad vervult de functie van Openbaar Ministerie bij deze Politierechtbank. Als stedelijk Politiecommissaris behoort de Politiecommissaris tot het Nederlands taalstelsel en is zijn bestuurstaal eentalig Nederlands. Theoretisch dient hij op het gemeentelijk administratieve vlak slechts eentalig te zijn. Als ambtenaar van het Openbaar Ministerie echter is zijn bestuurstaal Frans. Deze functie dient hij wettelijk in het Frans te vervullen. Briefwisseling, dagvaardingen, betichtingen, alle vormen van in- en uitwendige administratie gesteld als ambtenaar bij het Openbaar Ministerie, dienen in het Frans verricht.

Deze onzinnige anomalie is het gevolg van de tweeledige gebieds- en bevoegdheidsomschrijving in België: nl. eensdeels de provinciale begrenzing, waarmee de rechterlijke omschrijving samenvalt, anderdeels de bestuurlijk-juridische taalgrens, waaraan wettelijk administratieve verplichtingen zijn verbonden.

De betichting, dagvaarding, enz. in geheel het kanton Landen (dus ook in de eentalige Vlaamse gemeenten!) gebeurt in het Frans. Voor de betichten uit Nederlandstalige gemeenten is de dagvaarding echter vergezeld van een Nederlandse vertaling. Wij verwijzen in dit verband niet alleen naar het nutteloze, tijdrovende en verkwistende karakter van deze vertaling, dan wel voornamelijk naar het tweederangskarakter dat het Nederlands, als vertaling van dergelijke documenten van gewichtig maatschappelijk aanzien onvermijdelijk krijgt en het sociaal-kultureel prestigeverlies dat hiermee bestendig gepaard gaat.

3. De Politiezitting.

Het is begrijpelijk dat bij dergelijke toestanden zich herhaaldelijk conflicten voordoen inzake taalgebruik; deze bijkomende betwistingen bezwaren en vergiftigen nutteloos de atmosfeer daar waar het rechterlijk gezag het symbool dient te blijven van rechtvaardigheid en wettelijkheid.

De taalprocedure is als volgt geregeld:

a) Wanneer een Nederlandstalige gedaagde verschijnt wordt ter zitting automatisch de Nederlandse procedure toegepast, eveneens wanneer meerdere Nederlandstalige betichten gedaagd worden in dezelfde zaak.

b) Wanneer én Walen én Vlamingen in hetzelfde

geding verschijnen, wordt het taalstelsel van de meerderheid toegepast (met vertaling voor de anderstaligen).

c) Wanneer een gelijk aantal Waalse en Vlaamse gedaagden in eenzelfde zaak verschijnen, moet de Franse rechtspleging worden toegepast.

Bij deze laatste eventualiteit is geen rekening gehouden met het Nederlandse taalstatuut van de kantonale hoofdplaats, noch met de bevolkingsverhoudingen in het kanton (2/3 Vlamingen) maar uitsluitend met de juridische omschrijving waartoe het kanton behoort, i.c. de Franse provincie Luik.

Het officieel Frans karakter van het kanton drukt zijn stempel op de dagelijkse juridische praktijk. Inzake verzekeringsgedingen valt het herhaaldelijk voor dat de door de verzekeringsmaatschappijen aangestelde advocaten Franstalig zijn die — volkomen wettelijk — de Franse procedure vragen en krijgen, ook wanneer de cliënt een Vlaming is. Deze cliënt staat dan voor een meestal in ingewikkelde juridische termen neergeschreven vonnis, waarvan hij ter griffie mag kennis nemen.

Deze toestand doet zich herhaaldelijk voor, omdat de verzekeringsmaatschappijen hun verdedigers gewoonlijk per juridische omschrijving aanduiden. De meesten zijn Franstalig, omdat Landen juridisch Franstalig is.

4. *Burgerlijke gedingen.*

Hier geldt volgende procedure :

a) Personen uit Nederlandstalige gemeenten van het kanton dienen in het Nederlands gedagvaard.

b) Personen uit Nederlandstalige gemeenten van het kanton die personen uit *Nederlandstalige gemeenten buiten het kanton* Landen willen dagvaarden, moeten dit in het Frans doen (sic) met Nederlandse vertaling (resic).

c) Personen uit Franstalige gemeenten van het kanton dagvaarden in het Nederlands personen uit Nederlandstalige gemeenten van hetzelfde kanton, maar in het Frans de personen uit andere Franstalige gemeenten in of buiten het kanton Landen. Voor dagvaardiging van personen uit Nederlandstalige gemeenten buiten het kanton in het Frans met Nederlandse vertaling.

d) Dagvaardt een Vlaming van het kanton Landen *en een Waal en een Vlaming* in eenzelfde zaak, dan primeert het *Frans*.

De procedure op taalgebied is dus bijzonder ingewikkeld, tijdrovend en kostelijk.

In Hoger Beroep wordt de procedure zowel voor politiezaken als burgerlijke gedingen nog omslachtiger.

Inzake beroep is theoretisch de Rechtbank te Hoei bevoegd. Alle zaken in beroep worden eerst te Hoei ahangig gemaakt. Indien het een Nederlandse zaak betreft volgt ambtshalve verwijzing naar de Nederlandstalige Rechtbank van Leuven of Hasselt, naargelang de gemeente zoals bepaald bij K.B. van 2 september 1935 (bijv. Attenhoven naar Hasselt, Neerhespen naar Leuven, enz.).

Ook deze dubbele verzending is ingewikkeld en tijdrovend; brengt extra kosten mee voor verplaatsing en erelonen van advocaten en voor de geïnteresseerden zelf.

5. *Eerste Aanleg te Hoei.*

Spijts de aanwezigheid van 13.821 Vlamingen die juridisch ressorteren onder de rechtbank van Hoei, is geen enkel magistratuur — bij uitzondering van één rechter — het Nederlands machtig; er bestaat ook geen wettelijke verplichting. In de hogere rechtbanken te Hoei — Burgerlijke Rechtbank, Correctionele Rechtbank en Rechtbank van Koophandel — is het gehele juridisch apparaat eentalig Frans.

De inwoners der 15 Vlaamse gemeenten — meestal minder-begoede plattelandslieden — zijn hier op willekeur en hun eigen nederige onderdanigheid aangevoelen. Hun verdediging dient in een vreemde taal gevoerd; de ter beschikking gestelde vertaling is soms onnauwkeurig of onjuist; zij vertolkt genuanceerde gedachten op minder voorzichtige wijze; van dit alles blijft de Nederlandstalige rechtsonderhorige het inschikkelijke slachtoffer.

Overigens is geen enkel lid van de gerechtelijke politie van Hoei tweetalig. Opsporingen, researchwerk van misdrijven, ja ondervraging van verdachten en getuigen dienen in het Frans te gebeuren of noodgedwongen te steunen op betaalde of vrijwillige tolken. Dit alles gebeurt in naam van de rechtsveiligheid en rechtsbescherming.

Besluit.

De huidige administratieve indeling van het kanton Landen kan geen vlot en goed beheer toelaten: op het gemeentelijk bestuurlijk vlak beschouwd als eentalig Nederlands respectievelijk Frans; op het kantonale, provinciale en juridische domein eentalig Frans, behoort het spoorwegnet van Landen tot de groep Antwerpen; het kadaster en de registratie onder de administratieve hiërarchie van Luik; de belastingkantoren ten dele tot Hasselt en Luik, enz.

Het is zonder meer duidelijk dat de wetgever de consequenties dient te trekken uit de bestuurlijke en juridische wetgeving tot bepaling van het gebruik der talen. De afbakening van de taalgrens, nu ook in het regeringsprogramma opgenomen en in een nabije toekomst te verwachten, zal deze noodzaak nog feller in het licht stellen. De Nederlandstalige gemeenten van het kanton dienen van de provincie Luik losgemaakt en bij de provincie Limburg ondergebracht.

Dergelijke toestanden doen zich ook nog in andere taalgrensgemeenten in andere provincies voor. De overheid dient een nauwgezette studie te ondernemen en samen met de taalgrensafbakening de administratieve grenzen van kantons, arrondissementen en provincies te herzien. Het is dringend nodig dat hierin ten spoedigste wijziging komt.

(1) Vlaamse gemeenten: Landen, Overwinden, Neerwinden, Laar, Wange, Eliksem, Overhespen, Neerhespen, Neerlanden, Rumsdorp, Attenhoven, Waasmunt, Walsbets, Wezen, Walshoutem.

(2) Waalse gemeenten: Racour, Pellaines, Lincent, Avernas le Bauduin, Bertrée, Cras Avernas.

De wederindeling van de Vrederechtkantons en de Werkrechtersraden in het arrondissement Brussel

Verslag uitgebracht door de Heer L. VAN HOORICK,
Ere-rechter in de Rechtbank van Koophandel te Brussel.

I. De Wederindeling der Vrederechtkantons van het Arrondissement Brussel.

De wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken is een der weinige taalwetten waarop haast geen kennelijke overtredingen worden gepleegd, om de eenvoudige reden dat er een automatisch werkende sanctie aan verbonden is (nl. de nietigheid van de rechtspraak in geval van overtreding der wetsbepalingen inzake taalgebruik).

Toch wordt zij niet altijd streng genoeg nageleefd bij de benoemingen der rechters in het arrondissement Brussel.

Zoals men weet, beschouwt deze wet de Brusselse agglomeratie als een apart tweetalig gebied, waar de rechtbanken gehouden zijn het Frans of het Nederlands volgens een reeks regelen te gebruiken, waarbij de taalkennis (en dikwijls zelfs de voorkeur) van de partijen de doorslag geven.

De studie van de heer Leo Lindemans over «Het Vraagstuk Brussel uit Vlaams Oogpunt» verschenen in de Brusselse Post (1) beschrijft zeer goed de toestanden op taalgebied in rechtszaken in het arrondissement Brussel, en de gegevens en beschouwingen van onderhavig verlag zijn dan ook grotendeels aan deze studie ontleend, zowel als aan de toelichting van het wetsvoorstel 119 (1958-1959) nr. 1 van de heer Lindemans en consoorten, tot vaststelling van de zetel en het rechtsgebied der vrederechten in het gerechtelijk arrondissement Brussel.

In burgerlijke zaken, zo stipt de heer Lindemans in voormelde studie aan, heeft de eisende partij de keuze om een zaak in het Frans of in het Nederlands in te leiden, behalve wanneer de gedaagde, of, bij pluraliteit van gedaagden, wanneer de meerderheid van de gedaagden woont in een uitsluitend Vlaamse of een uitsluitend Waalse gemeente. In dat geval moet de zaak ingeleid worden in de streektaal van de gedaagden. Doch altijd heeft de gedaagde de mogelijkheid om de voortzetting van de rechtspleging in de taal van zijn keuze te vorderen, en de rechtbank kan dit niet weigeren, tenzij wanneer het bewijs wordt aangebracht, dat de gedaagde de taal waarin de zaak werd ingeleid, machtig is.

In strafzaken geschiedt de rechtspleging in de taal gekozen door de betichte of desgevallend door de meerderheid van de betichten.

Al deze voorschriften van de gerechtelijke taalwet kunnen in hun essentie moeilijk verbeterd worden. De modaliteiten van toepassing en de rechtspraktijk evenwel laten in menig opzicht nog te wensen over.

De rechtsgebieden van de Brusselse rechtbanken houden immers geen rekening met de bestaande taalgrenzen en beantwoorden ook niet meer aan de immer stijgende bevolking van het arrondissement.

Dit arrondissement, waartoe de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg en de rechtbank van

koophandel van Brussel zich uitstrekt, bestaat deels uit Vlaamse, deels uit Waalse (officieel althans Bierik en Sint-Renelde) en deels uit tweetalige gemeenten (de Brusselse agglomeratie).

Het is duidelijk dat Vlaams-Brabant hier dikwijls benadeeld wordt.

In de Vlaamse landstreek behoeft de Vlaming die voor zijn rechtbank een proces te voeren heeft, niet te vrezen dat hem een Franse rechtspleging zou opgedrongen worden. Woont hij echter in een buitengemeente van het arrondissement Brussel, dan heeft hij geen eigen Vlaamse burgerlijke of handelsrechtbank. Zijn rechtsgedingen geschieden dikwijls in het Frans, hetzij omdat hij een Franssprekende verweerder voor zich heeft, hetzij omdat hij als mede-gedaagde in de minderheid is tegenover de Franssprekende gedaagden.

Bovendien werd door een gebrekkige formulering in de gerechtelijke taalwet van 1935, het Vrederecht van Halle niet gerangschikt bij de Vlaamse rechtscolleges, evenmin als de Werkrechtersraad van Halle. Door het bestaan van twee officieel-Waalse gemeenten in dit kanton, werd het statuut van beide rechtscolleges gelijkgeschakeld met dat van de rechtbanken die hun zetel hebben in de Brusselse agglomeratie.

Vandaar dat van de Vrederechter te Halle en de notarissen van het kanton bijv. de kennis van beide talen wordt gevergd, wat niet het geval is in de kantons Asse, Lennik, Wolvenstem en Vilvoorde. Vandaar ook, in tegenstelling met deze kantons, de mogelijkheid van een Franse rechtspleging voor de rechtscolleges van Halle.

Anderzijds heeft de louter willekeurige begrenzing van de vrederechtkantons in het arrondissement Brussel voor gevolg dat niet minder dan 22 Vlaamse gemeenten deel uitmaken van gemengde «stadskantons».

Het zijn: Dilbeek, Itterbeek, Groot-Bijgaarden, Zellik en Sint-Martens-Bodegem (kanton Anderlecht), Hoeilaart en Zaventem (kanton Schaarbeek), Kraainem, Sint-Stevens-Woluwe, Sterrebeek en Wezembeek-Oppeem (kanton Sint-Joost-ten-Node), Alsemberg, Drogenbos, Beersel, Linkebeek, Ruisbroek en Sint-Genesius-Rode (kanton Ukkel).

En toevallig zijn de gemeenten waar de verfransing het meest dreigt, haast alle in dergelijke stadskantons gelegen.

Deze 22 Vlaamse gemeenten, met een gezamenlijke bevolking van circa 100.000 inwoners, hebben geen enkele rechtbank die hun Vlaams karakter weerspiegelt, zelfs geen Vrederechter, alhoewel deze magistraat zeer dicht bij zijn rechtsonderhorigen behoort te staan.

En hierbij kan het belang van de rol en van de invloed van de vrederechter op het sociale vlak niet genoeg onderstreept worden. Doordien het contact van deze magistraat met zijn rechtsonderhorigen veel van

persoonlijke aard is, is het slechts wanneer hij in hun midden leeft, dat deze rol werkelijk tot zijn volle recht kan komen.

Zoals de heer Lindemans in de toelichting van zijn niervoren aangehaald wetsvoorstel terecht aanstipt, is er zo'n grote psychologische afstand tussen het platteland en de stad, waar de vrederechter van de gemengde Brusselse kantons woont, dat op de buitengemeenten behorend tot zijn rechtsgebied, de vrederechter van zulk kanton bezwaarlijk zijn sociale rol naar behoren kan vervullen.

Voor allerlei officiële aangelegenheden komt de Vlaamse bevolking uit voornoemde randgemeenten immers bij een stadskantoor terecht, omdat de kantongrenzen ook in andere domeinen gelden. Voor wie enigszins met de plaatselijke toestanden bekend is, lijdt het geen twijfel dat de Vlaamse buitenmens niet bij machte is enige Vlaamse invloed uit te oefenen op die instellingen, gevestigd in de stad, maar dat juist het omgekeerde zich voordoet.

Bovendien ligt het voor de hand dat die toestand de positie van de Franstalige inwijkelingen in de randgemeenten verstevigt en dat deze daardoor hun aanpassing aan het milieu zo goed als overbodig achten.

Zelfs de gemeente Tervuren, die nochtans tot het arrondissement Leuven behoort, wordt reeds begrepen in de Brusselse gerechtelijke sfeer.

De Werkrechtersraad van Brussel, heeft namelijk een bevoegdheid die zich behalve tot de gemeenten van de kantons, wier hoofdplaats gevestigd is in de Brusselse agglomeratie, ook uitstrekt tot de gemeente Tervuren.

Wat de inwendige taal van de griffies der Brusselse Vrederechten betreft, mag er wel op gewezen worden dat zij bestuurlijk Frans is, om de eenvoudige reden dat al deze griffies zonder uitzondering gevestigd zijn in de gemeenten der agglomeratie, die voor hun inwendige dienst uitsluitend het Frans verkiezen te gebruiken.

Naar buiten zijn die griffies weliswaar tweetalig, doch een ganse reeks administratieve verrichtingen (register, onderrichtingen, enz.) geschiedt uitsluitend in het Frans, ondanks het feit dat zuiver Vlaamse gemeenten van het rechtsgebied van die rechtscolleges afhangen.

Voor de vrederechten en ook voor de werkrechtersraden van het arrondissement Brussel is derhalve een aanpassing noodzakelijk: de Vlaamse randgemeenten dienen uit de gemengde stadskantons gelicht te worden en ofwel gevoegd bij de reeds bestaande buitenkantons, ofwel gegroepeerd in nieuwe buitenkantons.

Dit is nl. de strekking van het wetsvoorstel 119 (1958-59) nr. 1 dat i.d. 3 februari 1959 bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd ingediend door de heer Lindemans en medeondertekend door zijn C.V.P.-collega's Mevr. M. De Riemaecker-Ligot en de heren H. Vanderhende, A. Saint-Remy, J. Debucquoy en R. Barbé (men merke op dat de laatste drie medeondertekenaars allermint als Vlaamsgezinden kunnen beschouwd worden, vermits zij behoren tot de zgn. Franse taalrol der Brusselse C.V.P.-kamerleden).

Na gewezen te hebben op de overbevolking der Brusselse vrederechterskantons: Sint-Joost-ten-Node (159.610 inwoners), Ukkel (145.856 inw.), Anderlecht (126.853 inw.), Sint-Jans-Molenbeek (122.999 inw.),

alsmede de twee kantons Elsene (gezamenlijk 158.068 inwoners) en de twee kantons Schaarbeek (gezamenlijk 158.611 inwoners) schreef de heer Lindemans o.m. het volgende in de toelichting tot zijn wetsvoorstel:

« Het is kenschetsend dat die overbevolkte kantons »
 » doorgaans dit gemeenschappelijke kenmerk vertonen, »
 » dat zij zowel gemeenten van de agglomeratie Brussel »
 » als landelijke gemeenten groeperen. Vandaar dat de »
 » dienst in die vrederechten niet alleen overbelast »
 » wordt door een groot aantal rechtsgedingen, doch »
 » bovendien door de diversiteit van die gedingen. In »
 » de zuiver stedelijke en de zuiver landelijke kantons »
 » is de taak van vrederechter heel wat eenvoudiger, »
 » precies omdat de dienst van het Vrederecht in »
 » feite gespecialiseerd wordt in zaken die eigen zijn, »
 » hetzij aan de stad, hetzij aan het platteland.

» Voorheen werd een oplossing gezocht in het split- »
 » sen van kantons (Elsene en Schaarbeek). In een »
 » meer recent verleden werd overgegaan tot de aan- »
 » stelling van bijgevoegde Vrederechters (in de vier »
 » kantons Brussel, in de kantons Sint-Jans-Molenbeek, »
 » Anderlecht, Sint-Joost-ten-Node, Schaarbeek en Uk- »
 » kel). Op die wijze kan in die kantons de dienst ter »
 » zitting verzekerd worden, maar de sociale rol van »
 » de Vrederechter wordt zodoende nog meer op het »
 » achterplan geschoven, vooral wanneer men die op- »
 » lossing beschouwt vanuit gemeenten gelegen buiten »
 » de agglomeratie Brussel.

» Een herziening van de kantongrenzen in het »
 » arrondissement Brussel wordt eveneens opgedrongen »
 » door de wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in »
 » gerechtszaken. Alle vrederechters, bijgevoegde vrede- »
 » rechters, plaatsvervangende vrederechters, alle no- »
 » tarissen en griffiers in de kantons met zetel binnen »
 » de agglomeratie Brussel, moeten het bewijs leveren »
 » van hun grondige kennis van het Nederlands en het »
 » Frans. Die perfecte tweetaligen worden meer en »
 » meer zeldzaam. Zo wordt het thans bepaald moeilijk »
 » om kandidaten te vinden voor het ambt van plaats- »
 » vervangend Vrederechter in de kantons van de »
 » Brusselse agglomeratie. Die vereiste van tweetalig- »
 » heid dient gehandhaafd te worden in de Brusselse »
 » agglomeratie. Maar door het afscheiden van de »
 » buitengemeenten van de stadskantons wordt de moei- »
 » lijkheid tenminste gedeeltelijk opgelost, doordat de »
 » dienst van de tweetalige kantons verlicht wordt en »
 » de werkelijke behoefte aan plaatsvervangende vrede- »
 » rechters minder nijpend wordt gemaakt.

Vanuit hetzelfde oogpunt is het onbillijk, dat de »
 » benoemingsvoorwaarden van notarissen in Vlaamse »
 » gemeenten van het arrondissement Brussel verschil- »
 » len, naargelang hun standplaats gelegen is in een »
 » zuiver plattelandskanton of in een « gemengd » kan- »
 » ton. Zo moet een notaris te Vilvoorde alleen zijn »
 » bekwaamheid van het Nederlands bewijzen, maar »
 » zijn kollega te Zaventem moet tweetalig zijn.

» Al deze redenen pleiten voor een hergroepering »
 » van de kantons in het arrondissement Brussel, met »
 » de dubbele bekommernis de overbevolkte kantons te »
 » ontlasten en de buitengemeenten onder te brengen »
 » in eigen kantons. »

* * *

Aan deze beweegredenen zou nog kunnen toegevoegd worden, dat het instandhouden van « tweetalige » vrederechterskantons met tweetalige ambtenaren steeds moeilijker zal worden, omdat het aantal vol-

strekt tweetalige rechters geleidelijk vermindert, vooral onder de jongere afgestudeerden.

Het wetsvoorstel Lindemans voorziet de oprichting van vier nieuwe kantons, namelijk een stadskanton Jette, bestaande uit de gemeenten Ganshoren, Jette en Koekelberg (onttrokken aan Molenbeek) en Sint-Agatha-Berchem (onttrokken aan Anderlecht) en drie buitenkantons, Overijse, Sint-Genesius-Rode en Zaventem, de verplaatsing van de zetel van het stadskanton Elsene 2 naar Oudergem, alsook een hergroepering van een aantal gemeenten, o.a. deze behorend tot de bestaande kantons Asse (Halle (1) en Sint-Kwintens-Lennik.

In deze hergroepering behoudt de heer Lindemans de zgn. officieel Waalse gemeenten Bierk en Sint-Renelde bij het kanton Halle, doch ten einde dit kanton entalig Vlaams te maken, ware het wellicht aangewezen deze twee gemeenten bij het arrondissement Nijvel in te delen, althans voor wat de rechtsbedeling betreft. Men heeft immers de bevoegdheid van de Werkrechtsraad van Brussel uitgestrekt tot de gemeente Tervuren, behorend tot het arrondissement Leuven.

De door de heer Lindemans voorgeselde hergroepering zou anderdeels toelaten de plaatsen van bijgevoegde vrederechter in de kantons Anderlecht, Schaarbeek, Sint-Joost-ten-Node, Sint-Jans-Molenbeek en Ukkel geleidelijk af te schaffen. Het aantal magistraten wordt door het voorstel tenslotte niet verhoogd; alleen wordt hun rechtsgebied op een meer rationele wijze verdeeld.

De drie nieuwe buitenkantons zouden bestaan: *Overijse* (18.850 inw.) uit de gemeenten Hoeilaart en Overijse; *Sint-Genesius-Rode* (31.473 inw.) uit de gemeenten Alsemberg, Beersel, Drogenbos, Dworp, Linkebeek, Ruisbroek en Sint-Genesius-Rode en *Zaventem* (39.377 inw.) uit de gemeenten Diegem, Kraainem, Nederokkerzeel, Nossegem, Sint-Stevens-Woluwe, Steenokkerzeel, Wezembeek-Oppem en Zaventem. En het is mijns inziens opvallend dat de gemeenten, gegroepeerd in deze drie nieuwe buitenkantons, economisch en sociaal veel verwantschap met elkaar vertonen.

Om het groot belang, uit Vlaams oogpunt, van het wetsvoorstel Lindemans nog beter te doen uitschijnen, zou aan de hiervoren aangehaalde toelichting nog kunnen toegevoegd worden, dat de geest van de Brusselse Kantons (zittingen en griffies) zo on-vlaams is, dat de verderfelijke invloed van het Brussels klimaat verspreid wordt over de plattelandsgemeenten, welke van die kantons deel uitmaken.

Er is vooral het substantieel verschil in taalregime tussen een kanton van het arrondissement Brussel, dat alleen uit Vlaamse gemeenten bestaat, en de andere kantons. In het eerste is de rechtspleging uitsluitend Nederlandstalig: de Franstalige die er de Franse rechtspleging zou eisen, zou de verzending moeten vragen naar een ander vrederecht. In de andere kantons zijn beide talen in voege; weliswaar wordt de verweerder, die in een plattelandsgemeente woont, in het Nederlands gedagvaard, maar hij kan *zonder verzending* de Franse rechtspleging vragen en bekomen.

* * *

Door de jongste Kamerontbinding is het wetsvoorstel Lindemans (dat nog door geen Kamer was goedgekeurd) vervallen en, door het spel der voorkeur-

stemmen, werd de heer Lindemans niet herkozen, evenmin als twee andere mede-ondertekenaars van dit voorstel.

Daarom is het ten zeerste te wensen dat het opnieuw zou ingediend worden, te meer wijl er vanwege de koninklijke commissaris voor de rechtskundige hervorming een nieuw voorstel tot wederindeling der gerechtelijke kantons in voorbereiding is, en het is te vrezen dat daarbij alle taalkundige aspecten zullen verwaarloosd worden.

II. De wederindeling van de gebiedsomschrijving der Werkrechtshraden van het Arrondissement Brussel.

In het arrondissement Brussel bestaan er behalve een raad van beroep, drie werkrechtshraden van eerste aanleg: n.l.

1. *te Brussel*, waarvan de jurisdictie omvat het grondgebied van de stad Brussel en van al de gemeenten der rechterlijke kantons Anderlecht, Sint-Jans-Molenbeek, Elsene, Sint-Gillis, Sint-Joost-ten-Node, Schaarbeek en Ukkel, benevens de gemeente Tervuren, behorend tot het tweede kanton Leuven;

2. *te Halle*, met als rechtsgebied de gemeenten van het kanton Halle, benevens de gemeenten Heikruis, Herne, Herfelingen, Galmaarden, Oetingen, Tollembeek en Vollezele, van het kanton Sint-Kwintens-Lennik;

3. *te Vilvoorde*, met als rechtsgebied de gemeenten van het kanton Vilvoorde en de gemeente Grimbergen, van het kanton Wolvertem.

De werkrechtshraad van eerste aanleg te Brussel omvat op het ogenblik tien kamers.

Krachtens artikel 43 par. 5 van de taalwet van 15 juni 1935, moeten de voorzitter, de kamervoorzitters en de juridische bijzitters van de werkrechtshraad te Brussel de Franse en de Nederlandse taal kennen. Hetzelfde geldt natuurlijk ook voor de griffier(s).

Blijkens inlichtingen verkregen van verschillende zijden en in tegenstelling met de officiële versie, laat de tweetaligheid van voornoemde leden van de werkrechtshraad te Brussel in meer dan een geval te wensen over. Bij meerdere dezer heren, o.a. sommige afgevaardigden van het patronaat en enkele juridische bijzitters, bepaalt de kennis van het Nederlands zich tot het verstaan of spreken van een beetje «vloms». Onnodig te zeggen dat de inwendige taal van deze raad in de regel Frans is.

Niettemin wordt, naar mij verzekerd werd door de heren Cyr. De Swaef en W. Verougstraete, resp. voorzitter en kamervoorzitter van de Raad van Beroep van de Werkrechtshraad te Brussel, de taalwet van 1935 zo nauwgezet mogelijk nageleefd.

Deze nauwgezette naleving dient aldus verstaan, dat er de hand wordt aan gehouden, dat het dossier en het vonnis van een in het Nederlands ingeleide zaak ook in deze taal opgesteld worden. In hoeverre er over gewaakt wordt dat alles regelmatig verloopt wat betreft de taal der pleidooien en het eventueel toestaan van taalveranderingen, heb ik niet met zekerheid kunnen nagaan, doch op grond van de ervaring die ik destijds heb opgedaan als rechter bij de Rechtbank van Koophandel te Brussel, meen ik te mogen zeggen dat, wanneer de voorzitter (en of de juridische bijzitter) ener kamer slechts een zeer onvoldoende

kennis van het Nederlands bezitten, zij het in de regel niet zo nauw nemen met de stipte naleving van de taalwet (2).

En wanneer in zulke kamer de aanlegger een werkmán of bediende is en hun verdediger een tegenwoordiger van het syndikaat waarbij deze aanlegger aangesloten is, dan gebeurt het wel eens dat deze syndikale tegenwoordiger, uit opportunitéits-overwegingen, de ogen sluit voor een « kleine » overtreding der taalwet in de loop der procedure, liever dan, door een protest hiertegen, gevaar te lopen de zaak van zijn cliënt te schaden.

In verband met de taalkwestie in de Werkrechtsheraad te Brussel, past het hier melding te maken van een wetsvoorstel, i.d. 20 juni 1960 bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediend door de heren L. Lindemans, L. Delhacke en M. Schot en strekkend tot vaststelling van de zetel en het rechtsgebied van de Werkrechtsheraaden in de provincie Brabant, zulks met de bedoeling deze rechtsgebieden zoveel mogelijk aan te passen aan de taalgrenzen.

Voor het arrondissement Brussel voorziet dit wetsvoorstel de oprichting van vijf nieuwe werkrechtsheraaden, nl. te Asse, Overijse, Sint-Kwintens-Lennik, Wolvèrtém en Zaventem, met in grote trekken als rechtsgebied deze gemeenten zelf of de gemeenten van het kanton waarvan zij de hoofdplaats zijn, aangevuld met de naastbij gelegen Vlaamse gemeenten die tot dusver deel uitmaken van een der Brusselse stadskantons. Van deze 22 gemeenten zouden er aldus zestien liggen in het rechtsgebied van een der vijf op te richten nieuwe Werkrechtsheraaden, terwijl de zes overige (te onttrekken aan het kanton Ukkel) zouden gevoegd worden bij het rechtsgebied van de Werkrechtsheraad te Halle die, van tweetalig, eentalig Nederlands zou worden, door er de twee (officieel) Waalse gemeenten Bierk en Sint-Renelde aan te onttrekken en ze te voegen bij het rechtsgebied van de Werkrechtsheraad te Tùbeke.

Alhoewel de strekking van dit wetsvoorstel, om al de Vlaamse gemeenten die tot dusver onder de Werkrechtsheraad van Brussel ressorteerden, onder te brengen in uitsluitend Vlaamse Werkrechtsheraaden, op zich zelf zeer prijzenswaardig is, heb ik de indruk dat minstens twee van de aldus nieuw op te richten Werkrechtsheraaden niet veel reden van bestaan zouden hebben. Alleen die te Wolvèrtém (dan uit te breiden met het kanton Asse), te Sint-Kwintens-Lennik en te Zaventem schijnen mij enigszins te verrechtvaardigen, mede omdat zij meerdere industriële gemeenten onder hun rechtsgebied zouden hebben.

De rechtskundige adviseurs van de werklíeden- en bedienden-syndikaten, welke ik hierover raadpleegde, bleken geen kennis te hebben van voornoemd wetsvoorstel Lindemans en zagen niet veel nut of nood-

zaak in deze nieuw op te richten Werkrechtsheraaden, tenzij misschien de drie door mij aangehaalde en « dan nog » zo voegde een mijner zegslíeden er aan toe « want het gebeurt maar een paar keren per jaar, dat wij voor een geding van arbeidsrecht naar de vrederechter te Wolvèrtém of te Sint-Kwintens-Lennik moeten gaan ».

Deze heren waren het anders eens om te verklaren dat er op taalgebied niet zoveel zou te klagen zijn over de Werkrechtsheraad te Brussel, moesten al de rechters en juridische bijzitters behoorlijk de twee talen kennen. Maar ofschoon die kennis uitdrukkelijk voorgeschreven is door de wet, heeft men nooit de toepassing van dit voorschrift voldoende in acht genomen, met het gevolg dat er nog steeds werkrechtsheraaders of juridische bijzitters worden aangesteld, die in de praktijk slechts een zeer onvoldoende (laat staan haast geen) kennis van het Nederlands hebben.

Hetzelfde doet zich trouwens voor bij de rechters van de Rechtbank van Koophandel, doch daar heeft men de hinderlijke gevolgen ervan op taalgebied ondergaan door naast Franstalige Kamers, ook meerdere Nederlandse Kamers in te richten, met een Vlaamse voorzitter en dito bijzitters.

Door een gelijkaardig stelsel in de Werkrechtsheraad te Brussel toe te passen, zouden ongetwijfeld de meeste tekortkomingen op taalgebied in deze raad verdwijnen en zou meteen een gezonder berechting verzekerd worden aan de Vlaamse rechtsonderhorigen, zowel die uit de Brusselse agglomeratie zelf als deze uit de Vlaamse gewesten, welke deel uitmaken van de Brusselse stadskantons.

Tot besluit beveel ik de Kultuurraad aan dat hij, ter bevordering van een betere en eerlijker toepassing van de taalwetgeving in de Werkrechtsheraad, zou voorstellen dat dit arbeidsgerecht zou ingedeeld worden in Franstalige en Nederlandstalige kamers, met het beding dat in deze laatste kamers de voorzitter en de juridische bijzitter steeds een grondige en volledige kennis van het Nederlands moeten bezitten.

Subsidiar zou ook kunnen voorgesteld worden dat twee of drie nieuwe Werkrechtsheraaden in het arrondissement Brussel zouden worden opgericht, met als rechtsgebied behalve de gemeente of kanton zelf, ook de naastbij gelegen Vlaamse randgemeenten, welke thans deel uitmaken van de Brusselse stadskantons en aldus nog steeds ressorteren onder de Werkrechtsheraad van Brussel.

(1) Nl. in de nummers van 15 juni en 15 juli 1960.

(2) Een Vlaams Brussels advokaat, die nogal dikwijls pleit voor de Brusselse Werkrechtsheraad, bekende mij trouwens dat zijn indruk over de naleving van de taalwet in deze raad niet bepaald gunstig is.

Het verlijden van Notariële Akten in de taal der streek

Verslag uitgebracht door Dr. M. VANDEKERCKHOVE,
Referendaris der Rechtbank van Koophandel te Kortrijk.

Uitgangspunt is artikel 23 van de Grondwet: « Het » gebruik van de in België gesproken talen is vrij; het » kan niet worden geregeld dan door de Wet en alleen » voor handelingen van het Openbaar Gezag en voor » gerechtszaken ».

Dit artikel stelt een algemene regel en uitzonderingen. De algemene regel is: « aan de burgers het recht verzekeren om van de taal hunner keuze gebruik te maken, wanneer zij handelen binnen de kring van hun individuele of privé-belangen, hetzij in hun wederzijdse verhoudingen, hetzij in hun verhoudingen met de openbare macht (Cass. 8 aug. 1895, Pas. I, 269). » Dit echter voor zover ze gezien worden vanuit het standpunt van de burger tegenover de openbare macht, niet omgekeerd.

Maken wij dus een duidelijk onderscheid tussen de houding van de individuele burger, die vrij is de taal te spreken en te gebruiken zoals hij dit verkiest — (de wetgever heeft zich niet beperkt tot de talen, die in België werden gesproken; hij had zich echter met de anderen niet in te laten) — en de houding van het openbaar gezag waarvan de wet het taalgebruik kan regelen.

De vraag rijst: kan de wetgever het gebruik van de taal regelen voor de handelingen van de notaris en dit op grond van de uitzonderingen door artikel 23 voorzien?

I. *Redenen om dewelke diegenen, die beweren dat het gebruik van de taal bij notariële akten niet door een wet kan geregeld worden, artikel 23 Grondwet niet kunnen inroepen.*

1) Bij de interpretatie van de grondwet moet men uitgaan van de visie en de gedachte die de grondwetgever zouden bezielde hebben, ware hij nog in leven (Ballot-Beaupré: Livre du centenaire du Code Civil). De uitlegging moet beantwoorden aan de ideeën van onze tijd (De Page, T. I, nr. 215).

Aldus is de taalwetgeving op het onderwijs « een stoutmoedige interpretatie van de grondwet door de wetgever, omdat de staat gebouwd is op de publieke opinie van zijn burgers ». (Wigny: Droit constitutionnel, I, nr. 241 in fine.)

Aldus geldt de taal der rechtspleging ook voor de pleidooien en is dit niet met de grondwet in strijd (Hayoit, R.W. 1935-36, 62).

2) De rechtbanken onderzoeken de grondwettelijkheid van de wet niet (vaststaande rechtspraak).

3) De notarissen zijn openbare ambtenaren.

Inderdaad, artikel 1 van de wet van 25 Ventôse, jaar XI, bepaalt: « De notarissen zijn de openbare » ambtenaren aangesteld om al de akten en contracten » te ontvangen, waaraan de partijen het karakter van

» authenticiteit, gehecht aan de akten der openbare » macht, moeten of willen doen geven... ».

Het ambt is de openbare betrekking tot het verrichten van een deel der staatstaak.

De notaris is een openbaar ambtenaar:

— omdat hij een deel van de publieke macht uitoefent, vermits hij authenticiteit verleent aan zijn akten en haar uitvoerbare kracht kan verlenen;

— omdat hij door de overheid voor het leven benoemd werd (artikel 2);

— omdat hij verplicht is zijn ambt te verlenen, wanneer hij daartoe wordt uitgenodigd (artikel 3);

— omdat zijn bevoegdheidsgebied in de regel samenvalt met de grenzen van de vrederegerechtskantons;

— omdat hij voor de rechtbank van eerste aanleg de eed aflegt;

— omdat hij aansprakelijk is niet op basis van enig contract, maar op grond van de wet, artikel 1382 B.W.

Ook historisch zijn de banden met de rechtsbedeling aan geen twijfel onderhevig (Ripert-Boulanger, T. II, nr. 378).

Desniettemin moet aangestipt worden dat de notaris een eigensoortige functie vervult.

Hij is geen ambtenaar van de administratieve macht; artikel 8 der wet van 28 juni 1932 op het gebruik van de talen in bestuurszaken is dienvolgens op de notariële akten niet toepasselijk.

Hij is evenmin een ambtenaar van de rechterlijke macht, dus geen ministerieel officier.

Hij is een agent van het publiek gezag. Aldus geniet hij van de bescherming die het strafwetboek aan de openbare ambtenaren verleent (artikelen 276 en 289 S.W.B.) en is hij aan de straffen onderhevig die ditzelfde S.W.B. voorziet voor misdrijven gepleegd door openbare ambtenaren (artikelen 194 en 195; artikel 240 vv.; artikelen 261 en 262 S.W.B.).

Het voorgaande bewijst dat artikel 23 van de grondwet geen beletsel voor de wetgever moet zijn om, wanneer de wetgever de maatregel nodig acht, door de wet het taalgebruik te regelen voor de notariële akten.

Herhaaldelijk wordt, bij de behandeling van dit probleem, door de auteurs verwezen naar de verklaring, die tijdens de voorbereiding en de bespreking van de grondwet werd afgelegd door de heer Raiken (aangehaald bij Huytens, Discours du Congrès National, T. I, bl. 686: « Les actes, contenant des conventions, comme les contrats notariés et les testaments, doivent pouvoir être écrits dans la langue que parlent et choisissent les parties »).

Daaruit poogt men te besluiten dat de notariële akten buiten de toepasselijkheid van de uitzondering van artikel 23 der grondwet vallen.

Op te merken valt:

1) dat de grondwetgevers geen bijzondere aandacht aan dit probleem hebben gehecht en het geenszins uitvoerig of enigszins grondig hebben besproken (P.B. *Langues légalement usitées en Belgique*, nr. 13). Zij hebben zich beperkt tot enkele beginselverklaringen zonder enig onderzoek;

2) dat de notariële akten zich volstrekt niet beperken tot de zuivere partij-akten en zelfs daar gemengde akten zijn (dit zullen wij verder zien).

3) dat de vrijheid van het taalgebruik door de partijen zelf volkomen in éénklank kan gebracht worden met een wettelijke regeling van het taalgebruik door de notaris (zie verder).

4) dat de toestand van het land sinds 1830 op het stuk van de talen volkomen gewijzigd is.

II. Het voorbeeld van Frankrijk.

De rechtsvergelijking kan het in te nemen standpunt verhelderen. Het beste voorbeeld dat wij kunnen nemen, is het Franse.

Sinds 1539 moeten de openbare akten in Frankrijk in het Frans opgesteld zijn, en enkel in het Frans. De notariële akten vallen onder deze verplichting. De wet van 2 Thermidor, jaar II, bepaalt: «Geen enkele openbare akte mag, om het even op welke plaats van het Franse grondgebied, in een andere taal opgesteld worden dan in het Frans».

Het Arrêté consulaire van 24 Prairial, jaar XI, zegt: «Alle openbare akten moeten in de Franse taal gesteld worden. De openbare ambtenaren mogen in marge het Nederlands schrijven op uitdrukkelijk verzoek van de partijen».

Dit besluit spreekt uitdrukkelijk, voor wat het toepassingsgebied betreft, van «les départements de la ci-devant Belgique». (Zie de tekst van deze wetgeving in Massart, *Notariat*, 1862 in het deel *Répert. Tw. Langues*.)

Op 24 Thermidor, jaar XII, stuurt de Minister van Justitie van Frankrijk een brief aan de notarissen van Brussel en beveelt: «De notaris moet het testament, welke ook de taal is door de testator gebruikt, in het Frans opstellen, mits hij de vertaling in de halve marge schrijft en deze aan de testator en de getuigen voorleest.» (J. G. Dalloz, *Tw. Obligations*, de wetteksten vooraan het trefwoord.)

Nog heden ten dage moeten in Frankrijk alle openbare akten, ook de notariële, in het Frans opgesteld worden.

Welk is de sanctie wanneer dit niet gebeurt? Sommigen menen: de nietigheid van de akte (Aubry et Rau par Bartin, T. 8, bl. 204 en T. 12, bl. 163. - Larombière, art. 1317, nr. 33. - Cass. Fr., 4 aug. 1859, S. 1860, I, 239; D. 59, I, 453). Anderen zeggen met de huidige doorsnee-mening: geen nietigheid (Code Civ. annoté par Fuzier-Herman-Demogue, 1938, art. 1317, nr. 57 vv. - idem Dalloz; Wet 25 Ventôse, jaar XI, onmiddellijk na art. 1317, art. 13, nrs. 16 t./m. 43. - Planiol-Ripert-Esmein, T. VII, 1954, nr. 1438 en 1444. - Cass. Fr.,

22 jan. 1879, S. 79, I, 170 met uitvoerig verslag van de raadsheer Almiras-Latour, p. 173).

Treffend is hetgeen de J. G. Dalloz, *Tw. Obligations*, nr. 3444 in fine, na het overzicht van deze divergerende meningen aangaande de sanctie schrijft: «Is het niet verwonderlijk dat het recht om authentieke en uitvoerbare kracht te verlenen, hetgeen een delegatie van de nationale macht is, in de uitingvormen kan verschillen, naargelang de provincies van het Rijk? Moet er geen officiële, enige en noodzakelijke taal zijn, op straffe van nietigheid voor alle openbare akten?»

Intussen hebben de Fransen niet te klagen, want praktisch worden alle akten in het Frans en uitsluitend in het Frans opgesteld. Hetzelfde kan gezegd worden van het Franssprekend landsgedeelte van België, zodat voor die volksgroep geen probleem bestaat.

Het is in het Nederlandstalig gedeelte van het land dat dezelfde praktische eentalige toestand moet tot stand komen. En dit in het openbaar belang. Want elke dag wordt het duidelijker dat de regeling van het taalgebruik samenhangt met de openbare orde van het land zelf (Wigny, Dr. Const., I, nr. 241 in fine).

III. Motieven die pleiten voor wettelijke hervorming.

Naar aanleiding van de behandeling van artikel 23 der grondwet werden reeds enkele beweegredenen aangehaald, die pleiten voor een wettelijk ingrijpen.

Maar er zijn meer klemmende motieven.

1. De officiële, wettelijke éentaligheid van het Vlaamse landsgedeelte, tenslotte opgedrongen door de Walen (zie Hayoit, R.W. 1935-36, k. 42) heeft als gevolg dat de burgers van dit landsgedeelte geen Frans moeten kennen. Praktisch heeft het Vlaamse volk in overwegende mate geen kennis van de Franse taal gehad en het is een feit dat heden ten dage zelfs de intellectuele jeugd van Vlaanderen het Frans als een vreemde taal beschouwt en het recht opeist om in het Nederlands, — en louter in het Nederlands —, gelijkwaardig met Walen tot de hoogste functies te kunnen opklimmen.

Het is dienvolgens een eis vande sociale democratie en een eis van de welbegrepen toekomst van België dat deze Vlaamse burgers alle voor hen openbaar gemaakte notariële akten, afkomstig uit het Vlaamse land, in hun eigen taal kunnen verstaan.

2. Inderdaad, honderden notariële akten zijn bestemd om openbaar gemaakt te worden (er weze hier enkel verwezen naar de artikelen 6, 9, 10 en 12 van de samengeschatte wetten op de handelsvennootschappen, om van zoveel andere gevallen niet te gewagen).

Het doel van deze openbaarmaking is aan de derden mede te delen hetgeen deze akten behelzen.

Wanneer U de openbaar gemaakte akten van de Bijlagen van het Belgisch Staatsblad naslaat, is het merendeel van deze notariële akten in een voor Vlaanderen vreemde taal gesteld, zodat de vraag rijst: moeten de Vlaamse burgers van het land wettelijk dan toch het Frans kennen?

Is een dergelijke publicatie niet flagrant in strijd met het doel van alle overige taalwetten?

Wat gebeurt er met de geest die bij de totstandkoming van deze taalwetten voorzat?

3. De notaris zelf geniet tot en met de universiteit een eentalig Nederlands onderwijs, zodat hij geen Frans moet kennen.

Het is een *captitis diminutio* voor deze volksgetrouwe burgers dat zij soms de helft van hun akten in het Frans moeten opstellen ten gevolge van de grillen en de kwade trouw van diegenen, die achter de sociale taalgrens staan.

Is het daarom dat zovele Fransgezinde Vlamingen, die thuis uitsluitend op de taal en de cultuur van Frankrijk zijn afgestemd, de instelling van het notariaat als hun jachtgebied beschouwen en de sociale invloed van deze instelling aantasten?

4. Want het notariaat als geheel heeft een belangrijke sociale rol en taak te vervullen (lees dienaangaande de rhetorische rede van Vanisterbeek: «*De la mission sociale du notariat*», R. Prat. Not. 1910, 402).

In de huidige omstandigheden, gezien het klimaat in Vlaanderen, kan deze openbare instelling hare sociale taak slechts behoorlijk vervullen door ook op dit gebied de Nederlandse cultuur te beoefenen en te bevorderen en de Nederlandse taal te gebruiken als het geëigende communicatiemiddel.

Het is ergerlijk dat dergelijke elementaire waarheden almaardoor moeten worden herhaald.

5. Thans reeds is de uitoefening van de notariële praktijk aan de eerbiediging van artikel 37 van de wet op het taalgebruik in gerechtszaken van 15 juni 1935 gebonden voor alle handelingen die strekken tot de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen (zie dienaangaande A.P.R., Tw. Taalgebruik in Gerechtszaken, nrs. 36 t./m. 39 en de nrs. 56 en 57. - *Annales Notariat*, 1935, p. 377, 1936, p. 145. - *Rev. Prat. Not.*, 1936, p. 129; J.T. 1936, 475 en 1937, 203. - P.B. Tw. *Usages corporatifs des notaires*, nr 1572 vv., vooral nr. 1581 vv.)

6. Het is niet aan te nemen dat de notariële akten zuiver privé-belangen regelen. Men kan de geschriften op de volgende wijze indelen:

geschriften	{	gewone	{	partij-akten	{	zuiver	
		akten		authentieke		ambtel. akten	gemengd
				onderhandse			zuiver
						gemengd	

Voor de ambtelijke akten is er, wat de mogelijkheid tot taalregeling betreft, geen moeilijkheid.

Wat de partij-akten aangaat: er komen in de notariële praktijk ongeveer geen zuivere partij-akten voor; altijd zijn de partij-akten gemengd, omdat de notaris in de partij-akten tussenkomt om aan enkele gegevens authenticiteit te verlenen.

Het taalgebruik van al hetgeen de notaris zelf doet kan wettelijk geregeld worden. Immers, de notaris, openbaar ambtenaar, stelt — zoals voormeld — daden van de openbare macht.

Een daad van de openbare macht is een daad gesteld door een persoon met openbare macht bekleed, hetgeen betekent dat hij zijn attributies rechtstreeks of onrechtstreeks van het soeverein gezag heeft gekregen

en dat hij aangesteld is rechtstreeks met het oog op het openbaar belang.

De grondwet spreekt van deze handelingen van de openbare macht. Wanneer in een dergelijke handeling de burger tussenkomt, geldt voor hem de vrijheid van taalkeuze. Maar deze vrijheid moet niet gelden voor de ambtenaar zelf.

Voorbeeld: Wanneer iemand de deurwaarder opzoekt om een dagvaarding te doen betekenen, heeft hij het recht de taal te gebruiken die hij verkiest. Maar de deurwaarder zelf, die het ambtelijk stuk opmaakt, moet het wettelijk taalregime naleven.

Ander voorbeeld: Diegene die aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een geboorte komt verklaren en aangeven, mag de taal gebruiken, die hij wenst en verkiest. Maar de ambtenaar, die deze gemengde akte opstelt, moet het wettelijk taalregime naleven.

De rechtbank van Gent (19 april 1853, B.J. 1854, 598) zegde in haar vonnis dat men alle voorwendsels moest bannen, die het krediet van de openbare akten konden aantasten; geen Frans kennen was voor deze rechtbank toentertijd een dergelijk voorwendsel.

Is het niet de tijd geworden om het tegendeel te stellen van wat de rechtbank van Gent, in verband met het taalgebruik, beweerde: voorwenden geen Nederlands te kennen voor de partij, die in het Vlaamse land de notaris opzoekt en hem tot het opstellen van een akte vordert, is een uitvlucht.

Toch is ook hier een oplossing, nl. diegene die de Franse wetgever voorschreef: de notaris zal, indien de partij het vordert, in de marge van de Nederlands-talige akte, de vertaling schrijven in de taal die de partij wenst en die door de notaris gekend is. Deze vertaling heeft een louter privé-belang; de akte zelf heeft een openbaar belang.

Wij kunnen verwijzen naar de P.B. Tw. *Acte de l'Etat Civil*, nr. 167, waar het volgende voorkomt: vermits de officier van de burgerlijke stand de enige redacteur en tevens de bewaarder is van de akte, op te stellen volgens de hem gedane verklaringen, heeft de verklarende burger dienvolgens niet het vermogen te eisen dat de akten in de door hem bepaalde taal zal gesteld worden, hier het Nederlands i.p.v. het Frans.

De akte wordt niet gesteld in het louter privé-belang van het individu, maar in het algemeen en sociaal belang door de openbare ambtenaar (Cass. 19 mei 1873 (geval Schoep) Pas. I, 161; B.J. 1873, 495 en 744).

7. Het is onjuist te beweren dat het taalgebruik van de akten van willige rechtspraak (zoals die van de notaris) niet wettelijk kan geregeld worden.

Dit is immers wel gebeurd met de akten van willige rechtspraak, die door de gerechtelijke functionarissen worden verleend. Ten bewijze: artikel 9 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik van de taal in gerechtszaken. Deze akten zijn gemengde partij-akten.

8. Tenslotte is de vrijheid van taalgebruik bij de burger niet absoluut. Als «politiek dier» leeft de burger in een gemeenschap, waarvan hij de vruchten, vergaard door het verleden en gepresteerd door het heden, geniet. Als tegenprestatie heeft hij tegenover deze gemeenschap plichten waaraan hij zich niet kan noch mag onttrekken.

Deze gemeenschap is niet louter de staats- maar tevens de volksgemeenschap.

Wanneer de kulturele integriteit van deze gemeenschap een offer van deze burger eist omwille van het goed van de gemeenschap zelf, moet de burger dit offer brengen. De integratie van de Franssprekenden in de Nederlandse taal- en kultuurgemeenschap van Vlaanderen, is een kulturele eis, die de vrijheid van taal van de burger beperkt.

Overigens houdt deze vrijheid op te bestaan, indien de burger uit gril of kwade wil of misprijzen voor het idioom van de gemeenschap, waarin en waarvan hij leeft, doorlopend een vreemde taal gebruikt in zijn betrekkingen naar buiten, wanneer hij de eigen taal

van de gemeenschap normaal moet kennen en gebruiken en in de meeste gevallen ook kent.

Een dergelijke houding is een misbruik van recht, een misbruik van de vrijheid (bij elke vrijheid stelt zich de vraag: waartoe?), een aanslag op zijn volksgemeenschap en een ethische fout (cfr. Orban, T. III, nr. 166).

9. De sanctie voor de overtreding van de wettelijke regeling van het taalgebruik bij notariële akten kan zijn:

- ofwel de nietigheid van de akte zelf;
- ofwel een correctionele sanctie tegen de notaris, die bij herhaling kan afgezet worden.

De Localisatie van de Maatschappelijke Zetel der Vennootschappen op de plaats van hun bedrijfsuitbating

Verslag uitgebracht door Prof. Dr. W. OPSOMER,
Hoogleraar aan de Rijkshandelshogeschool te Antwerpen.

Het zg. wetsvoorstel Philippart en cn. strekkend tot het vestigen van de maatschappelijke zetel der vennootschappen ter plaatse van de uitbatings-zetel.

De huidige toestand

Het aantal Belgische vennootschappen, die geen bedrijfsexploitatie op het Brusselse grondgebied hebben en in de hoofdstad hun zetel vestigen, stijgt elk jaar.

« Het feit kan niet geloofwaardig worden dat er zich » zoodoende in de hoofdstad een steeds verdergaande » economische concentratie voltrekt. Het feit helpt » er toe bijdragen dat de commando-posten op het » gebied van het zakenleven zich langs om meer te » Brussel situeren en dat het hoger beleid van de handels- en nijverheidswereld aldaar wordt samenge- » trokken. »

(Uit het « Verslag namens de Kommissie voor de Justitie » uitgebracht door de heer De Gryse, omteentrent het wetsvoorstel Philippart en ctn.)

In het Algemeen Verslag uitgebracht op 10 oktober 1950 aan de heren Voorzitters der Wetgevende Kamers wees het zg. Centrum-Harmel er op, voor 1950, dat 56 % der zetels van het totaal der Belgische ter beurs gekwoteerde vennootschappen te Brussel gevestigd waren. Daarenboven waren (eveneens in 1950) 57 % der beheersmandaten van Belgische vennootschappen ter beurs gekwoteerd, in handen van inwoners van Brussel.

De tekst van het verslag luidt als volgt:

« Bijna al de in het bankwezen, de verzekeringen, » de industrie en het transportwezen geïnvesteerde kapitalen worden te Brussel beheerd. »

De voornaamste gevolgen hieruit voortvloeiend zijn:

Gevolg 1. Te weinig leidende figuren — tegelijk de meest bezoldigden — vestigen zich ter plaatse waar de bedrijfszetel gelegen is.

Gevolg 2. Alle gezond en direct contact tussen het patronaat en de aangestelden gaat te loor. Een vervreemding met antisociale inslag is het resultaat van deze wantoestand.

Is het immers niet passend dat de personen betrokken bij de produktie — b.v. de beheerders van vennootschappen — een bestendig contact zouden onderhouden met de door hen geleide onderneming? Is het niet deugdelijk dat zij uit eigen bevindingen het geestelijk klimaat van het milieu zouden kennen, waarin hun medewerkers arbeiden?

Het verslag namens de Kommissie van Justitie over het wetsvoorstel Philippart zegt o.m. het volgende:

« Terecht voegt men er aan toe, dat ook op sociaal » gebied de systematische vestiging van de maatschappelijke zetels van bedrijven in de hoofdstad, wanneer » de werkelijke bedrijvigheid in de provincie uitgeoefend wordt, verhoudingen in het leven roept, die » niet gezond blijken te zijn.

» Wanneer de administratie en hogere directie van » een vennootschap ver af zijn, van het personeel en » van de haard der bedrijvigheid, dan schaadt dit ongetwijfeld de betrekkingen die normaal deze moeten » zijn van medewerking en verstandhouding.

» Beheerders en hogere directie verliezen aldus veel » al contact met het personeel en blijven practisch » onbereikbaar. Niet alleen is dit feit op zichzelf verkeerd, maar het brengt een psychologische weerslag » bij het volk, die niet van aard is om wederzijds begrip in de hand te werken. »

Gevolg 3. De afwezigheid van de bedrijfsleiders in het milieu der bedrijfsuitbating remt de economische bloei van de provincies. De overdreven financiële machtsconcentratie te Brussel — in handen van enkele honderden, meestal dezelfde touwtjestrekkers — interesseert zich niet voor een harmonische spreiding van welvaart: zij neemt het op voor één enkel milieu, niet voor het geheel van de gewesten; zij koestert haar eigen lome welgedaanheid; zij zet zich niet in voor de welvaart en het eigen karakter-behoud ener provincie en haar bewoners.

Gevolg 4. Het gebrek aan interesse in hoofde van de gegoede beleidsfiguren, voor de bloei van de kultuur in de kringen waarbinnen de uitbating hunner onderneming is gevestigd, betekent de stagnatie van de lokale geestelijke opgang; milieu-vreemden oefenen geen mecenaat uit.

Het verslag der Kamer Kommissie zegt dienaangaande:

« Vele vruchten welke gewonnen worden door de » arbeid en de bedrijvigheid der industriëlen die in de » provincie gevestigd zijn, worden haar in feite ont- » nomen. De belangstelling gaat langs om meer naar » de hoofdstad, en dit brengt al te vaak verwaarlo- » zing mede voor de provincie.

» Dit heeft niet alleen zijn terugslag op de econo- » mische en financiële welvaart in de provincie, maar » onrechtstreeks brengt het zelfs schade toe aan het » kultureel peil van de provincie ».

Gevolg 5. In de provincies vinden de afgestudeerden geen lonende loopbanen in hun onmiddellijke omgeving; zij moeten uitwijken of forenzen worden.

Het bedienden-personeel afkomstig uit de provincie, moet in de grootstad Brussel betrekkingen zoeken. Verhuizen of dagelijkse spoor-verplaatsingen worden hierdoor onafwendbaar. In het eerste geval moeten ze zich vestigen in een sfeer die karakteriologisch gezien vreemd is aan de Waalse en vooral aan de Vlaamse geaardheid. In het tweede geval ondergaan ze dagelijks een tijdverlies; voor nuttiger en waardiger menselijke vorming zijn de spooruren verloren.

Gevolg 6. De definitieve uitwijking naar — of de bestendige alledaagse afwezigheid in — de hoofdstad doet afbreuk aan de welvaart van de provincies.

Alleen Brussel geniet van de belangrijke koopkracht welke van het leidend personeel uitgaat. Het valt alles uit ten nadele van de gewestelijke en plaatselijke handel, omheen de centra waar het bedrijf wordt uitgeoefend.

Het is o.m. het geval voor de financiën der gemeenten, wanneer het administratief personeel onroerende goederen aankoopt, elders dan in deze centra.

De advocatuur bij de arrondissementsrechtbanken wordt gespeend van de inkomsten die anders wél konden geoogst worden, enz.

Gevolg 7. De hoofdstad fungeert als een zuigpomp, ze veroorzaakt eensdeels te lande een vacuum, anderdeels in haar eigen milieu een monsterachtige opeenhoping waarvan de incommoda niet alleen stoffelijk, maar ook psychisch en moreel dienen geducht.

Het gezond urbanistisch inzicht pleit immers voor

de stelling: « Liever tien gezonde, rustige en ruime agglomeraties, elk voor vijftigduizend, dan één onverteerbaar gedrocht voor vijfhonderd duizend inwoners. »

« Brussel voelt het gewicht van de bestaande centralisatie. »

Het vervoer binnen de agglomeratie stelt complexe vraagstukken. Men legt wegen aan onder de grond of op verhoogde vlakken. Zodra een groots werk ten einde is, ziet men hoe andere op zeer snelle uitvoering wachten. De « Noord-Zuid-verbinding » is nauwelijks voltooid, of reeds wordt aan een nieuwe « metro » gedacht (raming: 13 miljard in de toekomstige landsbegroting).

Prof. Haesaert heeft het probleem van de centralisatie in de grootstad behandeld in zijn standaard-werk « Sociologie Générale ». Volgens hem worden de voordelen tamelijk vlug door de nadelen achterhaald. Hij schrijft daarover o.m.:

« Les logements deviennent rares et les loyers exorbitants. La circulation — aux heures de pointe — aboutit à l'embouteillage. Pendant longtemps on cherche à s'en tirer par des expédients: on bâtit » en hauteur, les véhicules circulent sous terre et au » dessus des rues, on s'efforce de mieux employer la » voirie. Finalement, en désespoir de cause, on se » résout à la décongestion. »

« Men weet dus nu reeds wat er aan het einde staat » van de centralisatie. De theorie leert het. De praktijk niet minder, in sommige nabuurlanden, zoals » Engeland en Frankrijk. België moet daarom bekom- » merd zijn, de evolutie zo te oriënteren, dat het niet » noodzakelijk wordt na jaren rechtsomkeer te maken. »

(Dr. Michel Neyrinck - De Nieuwe Gids - 11 januari 1958.)

Gevolg 8. Zonder de bestendige inwijking zou een waterhoofd-stad als Brussel haar overdadig bevolkingscijfer niet kunnen op peil houden. Ze slaagt er in dank een demografisch parasitisme dat ten nadele van alle staatsgewesten uitvalt. Bestonden de grootstedelijke ophopingen niet, dan zou het bevolkingspeil gezonder en harmonischer over geheel een land evolueren.

De reacties op deze toestand

1. Historiek:

In december 1947 legt de heer Philippart een eerste maal een wetsvoorstel neer ten einde de vennootschappen te verplichten hun maatschappelijke zetel ook te vestigen ter plaatse waar de zetel van de uitbating gelegen is. Het wetsvoorstel vervalt, vóór een eerste bespreking komt.

In oktober 1949 wordt een nieuw wetsvoorstel neergelegd. In commissie-vergadering wordt het verworpen met zes stemmen tegen drie en vijf onthoudingen.

In juli 1950 wordt opnieuw een licht gewijzigd wetsvoorstel door de heer Philippart neergelegd. Het wordt in commissie met tien stemmen tegen vier aanvaard.

Op 23 juli 1952 wordt in de Kamer met een overgrote meerderheid (142 pro - 38 contra - 9 onthoudingen) het wetsvoorstel Philippart aanvaard.

In december 1957 was in Senaatscommissie een meerderheid tegen het ontwerp gekant. Het werd niet verworpen. Het bleek gewenst een verdaging te dulden, ten einde

1° bepaalde argumenten van de oppositie bij wege van amendementen te ontzenuwen;

2° ondertussen ook meer afdoendheid in de wettelijke middelen na te streven.

Sindsdien werd het wetsvoorstel niet meer ter hand genomen.

(N.B. : Het bleek dat in de Commissie het juridisch uitzicht meer de aandacht uitlokte dan het sociaal-economisch aspect. Er waren weinig commissieleden aanwezig. De meesten waren juristen... en Brusselaars.)

2. De inhoud van de wet,

zoals ze door de Kamer werd gestemd op 23 juli 1952.

« Het voorstel Philippart legt aan de handelsvennootschappen de verplichting op hun maatschappelijke zetel te vestigen hetzij in de gemeente, hetzij in de agglomeratie waar het bedrijf wordt uitgeoefend. Wanneer er verschillende exploitatiezetels zijn, dan zal de maatschappelijke zetel moeten gevestigd worden, hetzij in de gemeente, hetzij in de agglomeratie waar één van de zetels gevestigd is. Anderzijds zullen de bijeenkomsten van de Raad van Beheer en van de algemene vergadering in de maatschappelijke zetel gehouden worden (art. 1 van het project).

« Indien de Raad van Beheer de statuten niet wijzigt binnen een termijn van drie maanden na het van kracht zijn van de wet, zal elke belanghebbende (aandeelhouder, vennoot, enz.) een vordering bij de bevoegde rechtbank aanhangig kunnen maken, ten einde de overplaatsing van de maatschappelijke zetel te doen uitvoeren (art. 2 van het wetsvoorstel).

« De inschrijving in het handelsregister zal gewaardeerd worden aan de op te richten handelsvennootschappen waarvan de maatschappelijke zetel niet gevestigd is overeenkomstig de bepalingen van de wet (art. 3 van het voorstel).

3. Amendementen voorgesteld door het « Vlaams Economisch Verbond » en de « Conseil Economique Wallon ».

Aan het betoog door de twee groepen opgesteld ontlenen we het hiernavolgende :

« Het komt er op aan zekere regels in te voeren betreffende een aangelegenheid die tot heden toe niet gereguleerd werd. Sommigen hebben niet nagelaten de aangeboren afkeer van onze medeburgers ten opzichte van elke dwang uit te buiten om het voorstel te bestrijden.

« Alhoewel het niet opgaat de persoonlijke voorkeur van sommigen en het belang van de grote meerderheid af te wegen, zijn we toch van mening dat het wenselijk is de beperkingen die dit voorstel bevat tot het uiterste te bepalen.

« Wij hebben dit doel willen bereiken in het licht van de publieke debatten tot dewelke het voorstel aanleiding gegeven heeft en in volledige overeen-

stemming met zijn auteur, die, zoals wij, bekommerd was om het maximum sociale resultaten te bereiken ten koste van een minimum van individuele bezwaren.

a) *Amendement ertoe strekkende nieuwe verwikkelingen in het economische leven te vermijden.*

« Men heeft opgeworpen dat het voorstel de taak van de beheerders van vennootschappen zou bemoeilijken, daar deze niet alleen de plicht hebben aan wezig te zijn op de Raad van Beheer en de algemene vergaderingen, maar insgelijks de belangen van de vennootschap en van al de leden van het personeel te behartigen; om deze laatste taak te vervullen, voegt men er aan toe, is het voor hen van belang in een groot centrum te verblijven.

« Het voorstel Philippart beoogt aan de handelsvennootschappen de verplichting op te leggen, hun maatschappelijke zetel te vestigen, hetzij in de gemeente, hetzij in de agglomeratie waar het bedrijf uitgeoefend wordt of, indien er verschillende exploitatiezetels zijn, in de gemeente of in de agglomeratie waar één van de zetels gevestigd is.

« Wij menen dat we de bezorgdheid omtrent de decentralisatie, die aan de basis van het voorstel ligt, kunnen verzoenen met het belang voor de beheerders eventueel in een groot centrum te verblijven, door de vennootschappen toe te laten hun maatschappelijke zetel te vestigen in om het even welke gemeente van het administratief arrondissement waar zij exploitaties hebben.

« Inderdaad, deze formule geeft aan de leidende elementen van de vennootschap de mogelijkheid, haar maatschappelijke zetel te vestigen in een gemakkelijke te bereiken localiteit; zij kunnen hiertoe de plaats kiezen die goede verbindingen biedt met de andere grote centra van het land en met het buitenland en die gunstig gelegen is met het oog op de handelsbetrekkingen en de betrekkingen met de administratie.

« Zij laat bovendien toe ten voordele van de voornaamste steden uit de provincie, het evenwicht te herstellen dat thans verbroken werd, door de onbetwistbare strekking die er in bestaat de maatschappelijke en administratieve zetels van de handelsvennootschappen in de hoofdstad te vestigen.

« Anderzijds blijft deze formule in de lijn van de sociale betrachtingen van het voorstel. Inderdaad, de uitgebreidheid van een arrondissement is klein en laat aan de beheerders toe, zelfs indien ze in zijn hoofdplaats vergaderen, het contact te bewaren met de exploitatieplaatsen waar deze ook mogen gevestigd zijn in het arrondissement.

« Uiteindelijk een laatste voordeel : het « administratief arrondissement » is een nauwkeurig begrip, terwijl de « agglomeratie » geen juridische bepaling is.

« Wij stellen dus voor de eerste zin van de tweede alinea van het eerste artikel van het voorstel als volgt te wijzigen :

« Hun maatschappelijke zetel bevindt zich rechtens hetzij in de gemeente, hetzij in het administratief arrondissement waar het bedrijf wordt uitgeoefend en, wanneer er verschillende exploitatiezetels zijn, hetzij in de gemeente, hetzij in het administratief

» *arrondissement waar zich één van deze zetels bevindt.*

» Zekere vennootschappen hebben exploitatiezetels in meerdere arrondissementen; het tweede lid van de eerste zin van de tweede alinea van het eerste artikel laat hun toe het arrondissement te kiezen waar de maatschappelijke zetel zal gevestigd worden.

» Deze schikking schenkt vertrouwen aan de ondernemingen bij het bepalen van hun keuze. Ter oorzake van de ingewikkeldheid van het probleem zou het inderdaad dikwijls moeilijk zijn voor de wetgever gebiedend te beslissen.

» Het hoeft echter niet gezegd dat deze vrijheid niet toegekend wordt aan de vennootschappen om hun toe te laten de wet te ontwijken.

» Het bestaan van een klaarblijkelijk bijkomstige exploitatie of het stichten van een aanhangigheid of een bijkomstige zetel, min of meer fictief, met het doel de wet te ontwijken, zou redelijkerwijze niet in aanmerking komen voor de vestiging van de maatschappelijke zetel.

» Ook is het wenselijk dat de juridische localisatie van de vennootschap zou verrechtvaardigd worden door onbetwistbare positieve elementen zoals het aantal tewerkgestelde arbeiders, het geïnvesteerde kapitaal, het productievolume, de centralisatie van alle directiediensten bij een effectieve exploitatiezetel.

b) Amendement rekening houdend met zekere bijzondere gevallen.

» Het voorstel heeft de economische decentralisatie voor doel door het overbrengen van de maatschappelijke zetel van een streek waar hij verwijderd is van de exploitatiezetel, naar de streek waar het bedrijf uitgeoefend wordt. In die geest beschouwd is de overplaatsing alleen van toepassing in het binnenland. De wet kan inderdaad niet voor gevolg hebben, dat vennootschappen die exploitaties in het buitenland of in Kongo hebben, zouden verplicht worden hun maatschappelijke zetel buiten ons grondgebied te verplaatsen en ze er aldus toe brengen hun Belgische nationaliteit te verliezen. Fiscaal, sociaal en economisch zou zulks onzinnig zijn.

» Het voorstel nu, door alle Belgische vennootschappen op dezelfde voet te behandelen, kan een dergelijk onzinnig gevolg doen ontstaan. Een precisering van de tekst is dus noodzakelijk.

» Een andere moeilijkheid doet zich voor in dezelfde gedachtengang wat betreft de vennootschappen die niet uitsluitend in België gevestigd zijn en die in hun Raad van Beheer leden hebben van een vreemde nationaliteit. Deze vennootschappen zijn dikwijls gehouden, hetzij eenvoudig uit hoffelijkheid, hetzij uit praktische noodzakelijkheid, hun bijeenkomsten in het buitenland te houden. Indien ze moesten verzaaken aan deze handelwijze, zouden ze kunnen verplicht worden onder de druk van hun vreemde beheerders, hun maatschappelijke zetel naar het buitenland te verplaatsen en van nationaliteit te veranderen.

» De bedreiging die voor deze vennootschappen bestaat, kan geweerd worden door hun meer vrijheid te laten bij het bepalen van de plaats der bijeenkomsten van hun Raad van Beheer en van hun Algemene Vergadering.

» Wij stellen dus volgend tweede amendement voor :

» Bijvoegen in fine van artikel 1, een alinea opgesteld als volgt :

» *De handelsvennootschappen die een of meer exploitatiezetels in het buitenland of in Kongo hebben, houden er geen rekening mede voor de vestiging van hun maatschappelijke zetel. De vergaderingen van de Raad van Beheer en de algemene vergaderingen van deze vennootschappen worden niet verplichtend in deze zetel gehouden.*

3. Sancties.

» Het voorstel Philippart verleent in artikel 2 aan elke belanghebbende het recht een rechtsvordering in te spannen tegen de vennootschap die haar maatschappelijke zetel niet zou vestigen overeenkomstig de voorschriften van de wet. Het voorziet geen andere sanctie tegen de reeds bestaande vennootschappen.

» Men zal nochtans slechts gans uitzonderlijk iemand vinden die de kosten en het verlies van tijd wenst te dragen, waartoe de voorziene procedure aanleiding zou geven. Deze carentie welke thans reeds kan voorzien worden, en de ontstentenis aan een uitdrukkelijke sanctie, zullen voor gevolg hebben dat de wet eventueel niet zou toegepast worden zoals het behoort.

» Wij zijn geneigd te geloven dat het niet gezond is dat de wetgever de mogelijkheid aanvaardt de regels die hij voorschrijft straffeloos te zien overtreden. En zulks temeer omdat, in het onderhavig geval, indien de twee eerste amendementen worden aangenomen, de wet zonder moeite aan alle toestanden zou kunnen aangepast worden.

» In deze voorwaarden stellen wij volgend derde amendement voor dat de bestaande vennootschappen betreft : De tekst van de laatste alinea van het tweede artikel vervangen door de volgende tekst :

» *De beslissingen van de algemene vergadering en van de Raad van Beheer van de handelsvennootschappen, genomen in een andere plaats dan deze door de wet voorgeschreven, zijn niet tegenstelbaar tegenover derden.*

» Voor de op te richten handelsvennootschappen blijft de bepaling bestaan voorzien in artikel 3 van het voorstel, dat de inschrijving in het handelsregister zal geweigerd worden aan de vennootschappen die hun maatschappelijke zetel niet vestigen overeenkomstig de beschikkingen van de wet.

Het Vlaams Economisch Verbond en de Conseil Economique Wallon hopen dat de Senaat aan dit wetsvoorstel een onthaal zal voorbehouden dat zo positief en aanmoedigend zal zijn als het onthaal dat het voorstel, in zijn oorspronkelijke tekst genoten heeft in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Want deze eerste poging tot economische decentralisatie is van aard om op een gelukkige wijze de specifieke belangen van Wallonië en van Vlaanderen te verzoenen, en werd ingegeven door de bezorgdheid aldus de voorspoed van het gehele land te bevorderen.

Tegen de wet Philippart roept de oppositie de hiernavolgende argumenten in :

1. De wet belet het vestigen van de maatschappelijke

zetel, elders dan de bedrijfszetel, wanneer het precies voor de degelijke uitbating gewenst is, de maatschappelijke zetel niet ter plaatse van de exploitatie te hebben.

Antwoord : Het begrip door de opposenten gehecht aan de terminologie «deugdelijke uitbating» wordt door hen zelf niet verduidelijkt. Indien zij er uitsluitend onder verstaan het geldelijk profijt door hen op te strijken, dan wordt inderdaad hun kaste-personalisme door de wetsopzet gekneld. Maar dit is dan precies een reden om de wet te doen uitvaardigen ten gerieve van het grote getal en ten nadele van een kliekje.

2. De wet noopt de aandeelhouders er toe, zich te verplaatsen voor de algemene vergadering, naar zeer verwijderde oorden, moeilijk te bereiken.

Antwoord : Het Belgisch wegnen is zo uitgebreid en het autoverkeer zo veralgemeend, dat geen provinciestad nog een verwijderd en moeilijk te bereiken oord kan geheten worden. Die enige jaarlijkse aandeelhoudersvergadering — trouwens te Brussel evenmin bijgewoond — zal nooit het «non-possumus» van de tegenstrevers kunnen rechtvaardigen.

3. De wet maakt het leven zwaar voor beheerders, die verschillende maatschappijen beheren.

Antwoord : De weerlegging kan hier zeer bondig luiden : Beklagenswaardige «beati possidentes...». Maar zijn er de bedrijven voor de beheerders of omgekeerd ?

4. De wet verwijdert de industrie van de zetel der centrale overheidsdiensten en der banken (qualitate «hoofdzetel» dezer).

Antwoord : Ook de spreiding van de Centrale Overheidsdiensten en van de Bank-beleidsposten kan precies helpen de ongezonde centraliserende tactiek te bestrijden. Het ene is zo dringend als het andere.

5. De wet laat niet meer toe de vreemde handelaars te vergasten op de aantrekkelijkheden van de grootstad.

Antwoord : Het zou in hoofde van de ondernemers getuigen van een verfinde zin voor cultuur, indien zij de vreemde handelaars wilden vergasten op de eigenstreekse karaktervolle uitingen van beschaving. Er zijn de voorvaderlijke keuken-recepten die niet meer worden toegepast. Er zijn de decor-mogelijkheden geïnspireerd naar oude doeken van Vlaamse meesters. Er zijn de oude liederen en aria's. Er is de folkloristische cyclus van Vlaamse geplogenheden, het gehele jaar door (cfr. «Eigen Aard» van K. C. Peeters), die een diversiteit van feestelijke stemming kan bevorderen. Er is de eigen humor van de provinciemilieus, die universeel is, en die kan worden uitgewerkt in lachedingen die onvergetelijk zijn, precies omwille van hun algemene menselijkheid. Er kunnen tentoonstellingen van locale kunst worden bij betrokken. Ook het openluchtlevens kan er zijn aandeel in krijgen — golfinks, tennisvelden, zwemgelegenheden, fauna's, enz. Er ligt een nieuwe wereld van mogelijkheden open voor ontginning; ze doet natuurlijker, gezonder en directer aan dan het versleten koekoek-één-zangmotief, eigen aan alle grootsteden. Niets zou beletten dat de bezoeker marginaal dan nog de hoofdstad zou bezoeken.

6. De wet brengt moeilijkheden voor de ondernemers

die gemeenschappelijke beheers- en studiediensten wensen te stichten, ten gerieve van meerdere uitbatingen.

Antwoord : Deze studiediensten kunnen deels in de hoofdstad gevestigd blijven, indien hun werktaak er wezenlijk door gediend wordt. Zij kunnen deels ook buiten de hoofdstad werken, wanneer hun opdrachtgevers elders hun arbeidsveld concentreren (zoals b.v. de textielindustrie met haar studiecentra in Vlaanderen thuishoort en het instituut voor mijnhygiëne in Limburg en niet in de Wetstraat dient gevestigd te zijn).

7. De wet bemoeilijkt de werving van een degelijk personeel.

Antwoord : Indien de hoedanigheid van degelijkheid alleen bij de Brusselaars voorhanden is, dan begrijpen wij niet waarom elke dag tienduizenden «ondegelijken» van in de provincies naar Brussel worden opgeroepen om er het werk te verrichten...

8. De wet zal het voor vele personeelsleden thans gevestigd in de buurt van de maatschappelijke zetel onmogelijk maken te verhuizen naar de plaats van de nieuwe zetel.

Antwoord : Zo zal het waterhoofdkenmerk van de hoofdstad geleidelijk verdwijnen en zal de betrokken werknemers van alle graden een kans gegeven worden op werkverschaffing in eigen milieu. Zij die nu reeds zat zijn aan de grootstadsfeer zullen gelegenheid hebben tot uitwijken, kans die ze nu reeds te baat nemen, in de omliggende randgemeenten.

9. De wet noopt de ondernemers tot verhuisonkosten (overbrenging van het kantoormeubilair) van Brussel naar bedrijfszetel.

Antwoord : Inderdaad... En dan ?

10. De wet zal een nieuwe ophoping van ondernemingen in de provinciesteden voor gevolg hebben op het ogenblik dat gestreefd wordt naar verspreiding van ondernemingsmogelijkheden.

Antwoord : Het argument is er precies een, ten gerieve van de verdedigers van het wetsontwerp.

11. In de nieuwe milieus van vestiging zal een tekort aan woongelegenheden bestaan.

Antwoord : Zo zal de gelegenheid zich aanbieden voor

1) het aanleggen van nieuwe harmonieus geordende tuinwijken omheen de bestaande provinciale stedse kernen;

2) het evenwichtiger en billijker verdelen van algemene welvaart.

12. De wet zal geen inkomstenvermeerdering medebrengen via de gemeentelijke belastingeninvordering.

Antwoord : Wat elders daaromtrent gezegd wordt, nopens het verlies door de gemeenten opgelopen bij het niet aankopen van gronden in de gemeenten, blijft een waarheid. Wanneer de onvermijdelijke decentralisatie van de gezagsuitoefening aan gemeenten en provincies méér beleidsopdrachten zal toevertrouwen, zullen de inkomingsmogelijkheden van belastingen ook hoe langer hoe meer voor de lokale bestuurslichamen ruimer worden. Derhalve zullen de lokale vestigingen de gemeentelijke geldmiddelen versterken.

Deze twaalf argumenten worden sinds 1953 door de «Chambre de Commerce de Bruxelles» ontwikkeld, ten gerieve van bladen als «Cigefi», «Information Economique et Financière», «Lloyd Anversois» en «La Métropole».

Besluiten

1. Het wetsontwerp Philippart heeft voor doel rechtzinnig te voldoen aan een streven, dat beoogt aan de provincies een nieuwe levenskracht bij te brengen. Het beantwoordt aan de algemene strekking die niet alleen in België wordt gevoed, betrekkelijk een harmonischer spreiding van welvaartbronnen, over geheel een staatsbevolking.

2. De krampachtig afwijzende houding aangenomen door de centralistische en conservatieve Brusselse geldmachten is «in se» een aanduiding omtrent de gezondheid van een streven, dat de tegenovergestelde

richting uitgaat: deze van de ruimhartige opoffering voor het volk.

3. Het is vanzelfsprekend dat de uitvaardiging van de wet Philippart niet dadelijk de paradijspoorten zal openen. Het is een eerste stap op de weg naar een betere gemeenschapsordening. Een psychologische schok.

De wet Philippart zal eerst volledig haar opzet verwezenlijken, wanneer parallel de decentralisatie van de openbare besturen een werkelijkheid zal geworden zijn.

«Als de Waalse en Vlaamse gewesten zich terecht verzetten tegen de centralisatie van de hoofdstad, dan is het vooral de decentralisatie van de openbare besturen die ze op het oog hebben.» (Het Handelsblad - 25-X-1952).

Taaltoestanden in het Militair Gerecht

Verslag uitgebracht door Prof. Mr R. VICTOR

Sedert geruime tijd werden er allerlei klachten geuit betreffende de werkwijze van het militair gerecht, hoofdzakelijk in de bezettingszone van Duitsland. Meerdere advocaten vernamen dat hun cliënten, in het bezette gebied vervolgd voor de militaire gerechten, tijdens het onderzoek ondervraagd werden door krijgsauditeurs die ofwel geen kennis van het Nederlands hadden, ofwel slechts een zeer summiere kennis ervan. Griffiers, die de verklaring dienden te akteren, waren niet in staat dit in behoorlijk Nederlands te doen en moesten zich doen bijstaan door eenvoudige soldaten. Het bleek ook dat de innerlijke diensten van het krijgsauditoraat te Brussel volledig in het Frans georganiseerd waren en dat de correspondentie tussen het auditoraat-generaal te Brussel en de krijgsauditoraten in het bezette gebied van Duitsland in het Frans geschiedde. Deze klachten bleven tot bepaalde milieus beperkt en er werd weinig ruchtbaarheid aan gegeven.

Dit duurde tot op 10 april 1959 de heer volksvertegenwoordiger Lindemans aan de heer Minister van Justitie een parlementaire vraag stelde ten einde inlichtingen te bekomen betreffende de toestand op het militair parket te Keulen. Het Kamerlid deed uitschijnen dat aldaar sedert 1946 een Nederlands-onkundig magistraat, rechter in de rechtbank van Charleroi, tijdelijk benoemd werd tot substituut auditeur-generaal te velde. De heer Lindemans onderstreepte dat door deze tijdelijke benoeming de beschikkingen van de taalwet 1935 werden omzeild en hij legde er de klemtoon op dat het feit dat aan het hoofd van het belangrijk militair parket te Keulen een Nederlands-onkundige Waal stond, des te minder aanvaardbaar was daar dit parket in meerderheid Nederlandstalige zaken te behandelen heeft.

Op deze parlementaire vraag antwoordde de heer Minister van Justitie Merchiers op een vrij eigenaardige wijze. Hij wees er op dat de bedoelde magistraat

ingevolge de artikelen 123 en 127 van de wet van 15 juni 1899 door de auditeur-generaal aangewezen was geworden om tijdelijk het auditoraat te Keulen te leiden. Hij voegde er aan toe dat deze auditeur gelast was geworden met een studieopdracht betreffende de organisatie van de auditoraten in Duitsland en dat, tengevolge van bepaalde toevalligheden van louter militaire aard, deze studie langer duurde dan voorzien was.

Het is merkwaardig vast te stellen dat deze studieopdracht op het ogenblik van de parlementaire vraag van de heer Lindemans reeds meer dan drie jaar duurde, wat voorzeker niet als ernstig kan aanvaard worden, en dat gedurende al deze tijd, buiten zijn studieopdracht, het auditoraat te Keulen geleid is geworden door een Nederlands-onkundige Waal.

De heer Minister voegde aan zijn antwoord toe dat er diende opgemerkt te worden dat de bepalingen van de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken niet van toepassing zijn bij het aanwijzen van de magistraten «te velde».

De heer senator Custers heeft kort nadien in de Senaat hetzelfde feit ter sprake gebracht en daarop is dan, als bij toverslag, de studieopdracht van bedoelde auditeur tot een goed einde gekomen en is hij op het auditoraat te Keulen vervangen.

Deze parlementaire vraag en het antwoord van de bevoegde Minister tonen op zichzelf reeds zonneklaar aan dat de toestanden bij het militair gerecht niet in orde zijn en dat het noodzakelijk is dat de Kultuurraad des aangaande een onderzoek zou instellen.

Volgens de oorspronkelijke bepalingen der wet van

15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken is dit probleem voor de militaire rechtsmacht geregeld door art. 49 van bedoelde wet.

De toestand zoals hij sedert 1935 bestond, vooraleer art. 49 werd gewijzigd door de wet van 15 februari 1952, was gezond.

Er werd in art. 49 voorzien dat er zowel bij het militair gerechtshof als bij al de krijgsraden een Nederlandstalige en een Franstalige kamer bestond. Om aangesteld te worden tot voorzitter van het militair gerechtshof, tot auditeur-generaal, tot substituut van de auditeur-generaal of tot burgerlijk lid van een krijgsraad, diende men de beide nationale talen te kennen.

Om in aanmerking te komen voor een benoeming als gewoon krijgsauditeur dienden de kandidaten in de Waalse provinciën te doen blijken dat zij de Franse taal kenden, in de Vlaamse provinciën dat zij de Nederlandse taal kenden, terwijl in de provincie Brabant de kennis van de beide nationale talen vereist was.

Er was eveneens voorzien dat in elk van de beide landsgedeelten één van de substituten van elke krijgsgeneraal de taal van het andere landsdeel diende te kennen.

De kennis van de taal werd in al deze gevallen geleverd door het diploma van hogere studiën in bedoelde taal, overeenkomstig de bepalingen van art. 43 der wet.

Het dient dus onderstreept te worden dat zowel op het militair parket-generaal als op het krijgsgeneraal der provincie Brabant de volledige tweetaligheid van al de magistraten werd geëist.

* * *

Wijziging door de wet van 15 februari 1952.

Deze gezonde en rechtvaardige toestand werd gewijzigd door de wet van 15 februari 1952, waardoor een nieuwe tekst voor art. 49 der wet van 15 juni 1935 werd voorzien.

Wanneer de eis der tweetaligheid wordt gehandhaafd voor de voorzitter van het militair gerechtshof, de auditeur-generaal of het burgerlijk lid van de krijgsraad, wordt er een afwijking voorzien wat betreft de magistraten van het militair parket-generaal.

De tekst luidt thans dat, wanneer de auditeur-generaal slechts één substituut heeft, deze het bewijs moet leveren van zijn kennis der beide nationale talen. Heeft echter de auditeur-generaal twee substituten, dan moet elk van beiden slechts één van de twee landstalen kennen. Zijn er dan nog meer dan twee substituten, dan moeten weer de volgende blijk geven van de kennis der beide landstalen.

Hetzelfde stelsel wordt dan verder voorzien voor het krijgsgeneraal der provincie Brabant.

De bedoeling van deze wijziging is er geen andere dan in de plaats van de volstreckte tweetaligheid, die vroeger van al de magistraten geëist werd, thans de mogelijkheid in te schakelen in het militair parket-generaal een Nederlands-onkundig substituut auditeur-generaal en, in het auditoraat van Brabant, een Nederlands-onkundig substituut krijgsgeneraal te benoemen.

Wanneer deze wet in voege is gekomen is het zeer opgemerkt geworden dat kort nadien een Nederlands-

onkundig substituut van de auditeur-generaal benoemd werd die tot dan de functie uitoefende van cabinetschef van een minister.

Deze wetswijziging van 1952 is betreurenwaardig te noemen. Het is klaarblijkelijk dat er geen volstreckte behoefte aan deze wijziging bestond en dat zowel voor het militair parket-generaal als voor het krijgsgeneraal te Brussel de volstreckte tweetaligheid van alle magistraten, zoals die vroeger bestond, ingevolge de wet van 1935, oneindig te verkiezen was.

De aanwezigheid van de Nederlands-onkundige substituut auditeur-generaal en substituut krijgsgeneraal, benoemd ingevolge de wet van 15 februari 1952, schept in deze beide zo belangrijke organismen een uiterst onverkwikkelijke geest.

Waar te voren, ingevolge de verplichte algemene tweetaligheid van al de magistraten, de tweetalige regeling van de dienst zijn normaal verloop had, werd dit nu anders.

Het is maar al te zeer gekend hoe gemakkelijk Vlamingen of tweetaligen, in officiële posities, wanneer ze in contact komen met een Nederlands-onkundige Waal, zich onmiddellijk naar dezès voorkeur schikken, volledig het gebruik van het Nederlands verwaarlozen en uitsluitend het Frans bezigen. Dit is ook het gevolg geweest van de wet van 1952 op het militair parket-generaal en op het krijgsgeneraal te Brussel, waar, tengevolge van de benoemingen die geschieden op basis van deze wet, de geest van de diensten volledig Frans werd.

De toepassing van de wet van 15 februari 1952 heeft dan ook een uiterst ongelukkig gevolg gehad. Deze wetswijziging was volkomen onnodig en overbodig, tenzij men zou durven veronderstellen dat de benoeming van een uitsluitend Franstalige cabinetschef van een minister tot substituut auditeur-generaal er een voldoende reden zou voor geweest zijn.

Het zou dan ook ten eerste wenselijk zijn dat een groep Vlaamse parlementsleden het initiatief zou nemen om de wijziging, die door de wet van 15 februari 1952 werd verwezenlijkt, te doen vervallen. Dit schijnt wel een noodzakelijkheid om in het militair parket-generaal en in het krijgsgeneraal te Brussel een behoorlijke en objectieve geest van tweetaligheid te doen heersen.

* * *

De wet van 31 juli 1947 en de organisatie der krijgsgeneraaten.

In verband hiermede moet ook gewezen worden op de hinderlijke gevolgen die voortvloeien uit de wet van 31 juli 1947, waardoor de organisatie van de krijgsgeneraaten in het land werd gewijzigd.

De oude wet van 15 juni 1899 regelde in haar art. 45 de organisatie van de bestendige krijgsraden in het land.

Er bestond een bestendige krijgsraad te Antwerpen voor de provinciën Antwerpen en Limburg; te Brussel voor de provincie Brabant; te Gent voor Oost-Vlaanderen; te Bergen voor Henegouwen; te Luik voor de provinciën Luik en Luxemburg; te Namen voor de provincie Namen en te Brugge voor West-Vlaanderen.

Bij elk van deze bestendige krijgsraden bestond vanzelfsprekend een auditoraat. De auditoraten van Brussel en Antwerpen waren van eerste klas; deze van Ber-

gen, Luik en Gent van tweede klas en deze van Namen en Brugge van derde klas.

Deze inrichting heeft gedurende lange jaren voldoening gegeven en was ook best geschikt om een behoorlijke aanpassing mogelijk te maken aan de taaldualiteit van het land.

Door de wet van 31 juli 1947 is dit stelsel nu veranderd. Deze wet voorziet dat de Koning vóór 31 juli 1950 de bestendige krijgsraden van Antwerpen, Brugge, Hasselt, Bergen en Namen kan afschaffen en dat bij deze afschaffing de bevoegdheid der krijgsraden van Antwerpen en Bergen overgaat op deze van Brussel, terwijl Brugge bij Gent zal gevoegd worden en Hasselt en Namen bij Luik.

Het resultaat is dus dat er in de toekomst slechts drie bestendige krijgsraden zullen overblijven, te Brussel, te Gent en te Luik, waarvan de territoriale bevoegdheid zal overeenstemmen met deze van onze drie hoven van beroep.

Het is duidelijk dat deze nieuwe organisatie, die trouwens nog niet volledig verwezenlijkt is, geen verbetering in uitzicht stelt. Inderdaad, de provincie Limburg, die traditioneel bij Antwerpen gevoegd was, waar voor deze beide provinciën één bestendige krijgsraad bestond, wordt thans gevoegd bij het gebied van de krijgsraad te Luik. Het spreekt vanzelf dat men van de ene kant te Luik erg verveeld zit met de vele Vlaamse zaken, die uit Limburg komen, terwijl de Vlaamse militairen uit het Limburgse, die iets te maken hebben met het krijgsgerecht, zich naar Luik moeten begeven, in een midden dat, wat de taal betreft, hun volledig vreemd is.

Dat het wenselijk zou zijn, enkel uit een geest van symetrie, dat de territoriale bevoegdheid van onze drie bestendige krijgsraden nauwkeurig zou overeenstemmen met de territoriale bevoegdheid van onze drie hoven van beroep, kan op geen enkel ernstige grond steunen.

Waar sedert jaren reeds op alle gebied gestreefd wordt naar een gave eenaligheid van elk der beide landsgedeelten, wordt thans een Vlaamse provincie, zoals Limburg, afgescheurd van het auditoraat van Antwerpen en gevoegd bij het Waals auditoraat te Luik. Dit is klaarblijkelijk in tegenstrijd met heel de strekking van een gezonde eenaligheid, die sedert jaren in onze wetgeving gehuldigd wordt.

Zoals reeds gezegd zijn de mogelijkheden geboden door de wet van 31 juli 1947 nog niet verwezenlijkt geworden en bestaat b.v. de krijgsraad en het krijgsauditoraat der provincie Antwerpen nog steeds

Het zou dus voorzeker gemakkelijk zijn wanneer er een parlementair initiatief werd genomen om de jammerlijke gevolgen der wet van 31 juli 1947 ongedaan te maken, vooral daar deze nog maar gedeeltelijk bestaan.

* * *

Omzeiling der wet van 15 juni 1935 door middel van de delegatie.

Op één van de gevaarlijkste leemten die zich voordoen in de wet op de taalregeling in gerechtszaken van 15 juni 1935 werd reeds gewezen door de heer Minister

van Justitie Merchiers zelf, in het antwoord dat hij gaf aan volksvertegenwoordiger Lindemans (Vragen en antwoorden, Kamer der Volksvertegenwoordigers van 28 april 1959). De heer Minister zegde hierbij: « Er valt op te merken dat de bepalingen van de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken niet van toepassing zijn bij het aanwijzen van magistraten te velde »

Zulks is volkomen juist. De wet van 15 juni 1935 voorziet enkel de voorwaarden betreffende de taalkennis van de gewone en vast benoemde magistraten, ook bij het militair gerecht. Zij is echter niet toepasselijk bij magistraten « te velde », die vermoed worden slechts een tijdelijke functie te vervullen.

Nu zijn er, na de bevrijding, in verband met de repressie van het incivisme, een reusachtig aantal substituten krijgsauditeur « te velde » benoemd geworden, waarvan er talrijke reeds sedert vele jaren in dienst zijn en definitief in dienst zullen blijven. Op hen zijn de waarborgen van de taalwetgeving niet toepasselijk.

Wanneer deze benoemingen nu enkel een zeer tijdelijk karakter zouden gehad hebben, zou dit euvel slechts van voorbijgaande aard geweest zijn. Doch men gaat nog steeds voort, ook thans nog, militaire magistraten « te velde » te benoemen.

Het dient voorzeker als een ongerijmdheid beschouwd te worden dat er thans nog steeds krijgsauditeurs en substituten te velde bestaan en dat er nog voortdurend nieuwe benoemd worden. Zelfs het feit dat België een militaire bezetting heeft in Duitsland kan zulks geenszins verklaren of rechtvaardigen.

Inderdaad, door Regentsbesluit van 1 juni 1949 werd het leger op voet van vrede gebracht vanaf de datum van 15 juni 1949 en door haar declaratie van 9 november 1950 heeft de Regering op plechtige wijze geproklameerd dat de oorlogstoestand met Duitsland had opgehouden.

Magistraten « te velde » kunnen enkel een reden van bestaan hebben in oorlogstijd of onmiddellijk daarna, terwijl de gevolgen van de vijandelijkheden zich nog doen gevoelen, doch geenszins jaren nadat er plechtig verklaard is geworden dat de oorlogstoestand definitief is opgeheven.

De sleur van nog steeds magistraten van het krijgsgerecht « te velde » te bestendigen en te benoemen zou dus zo spoedig mogelijk moeten ophouden, daar wij hier staan voor een werkelijk onuitlegbaar anachronisme.

Dit is een des te groter noodzakelijkheid, vooral wanneer men nagaat welke erge misbruiken er voortvloeien uit het bestaan van deze magistratuur « te velde ».

Zoals wij reeds zagen geldt voor deze magistraten « te velde » de wet van 15 juni 1935 niet en zijn er voor de benoeming van deze auditeurs en substituten volstrekt geen vereisten gesteld wat betreft hun taalkennis. Hier kan dus de wet op het taalgebruik bij het gericht naar willekeur overtreden worden.

Dit euvel is voorzeker reeds ongehoord in de sfeer van het militair gerecht zelf.

Doch het is oneindig groter dan men het zich

zou indenken, wanneer men nagaat welke wantoestanden er kunnen ontstaan door het middel van de delegatie van magistraten, — en ook van griffiers —, dat mogelijk is geworden door de toepassing der wet van 3 april 1953

Inderdaad, ingevolge art. 6 van deze wet, is het de Minister van Justitie toegelaten, op gunstig advies van de auditeur-generaal bij het militair gerechtshof en van de bevoegde procureur-generaal, magistraten van het militair parket naar een burgerlijk parket « te delegeren »

Door dit mechanisme is het dus mogelijk een substituuat « te velde » bij een militair parket te benoemen, zonder de minste vereisten te stellen betreffende zijn taalkennis, en dan onmiddellijk deze substituuat te delegeren bij een burgerlijk parket, waar dan op deze wijze de toepassing der wet van 1935 op de meest volstreckte wijze genegeerd wordt

Dezelfde mogelijkheid bestaat voor de griffiers en heel het personeel der griffies.

De lectuur van het Staatsblad doet blijken dat van deze mogelijkheid van delegatie een veelvuldig gebruik gemaakt wordt en het is dan ook volstrekt noodzakelijk dat van Vlaamse zijde hiertegen zou geprotesteerd worden en dat aan deze handelwijze een einde zou worden gesteld.

Het is inderdaad niet enkel een middel om de toepassing van de taalwetgeving van 1935 te verijdelen, het is ook een middel om de toepassing der wet op de rechterlijke organisatie te omzeilen. Inderdaad, deze wet bepaalt nauwkeurig het aantal magistraten van elk parket. Delegaties van substituten te velde komen echter hierbij niet in aanmerking en op deze wijze is het dus mogelijk, én de wet op het taalgebruik én deze op de rechterlijke organisatie zonder enige moeilijkheid als niet bestaande te beschouwen.

* * *

De verschillende hierboven aangeduide mogelijkheden hebben voor gevolg dat, wat betreft het militair gerecht in bezet Duitsland, de meest ongezonde toestanden kunnen heersen en ook in feite bestaan.

Het geval dat op 10 april 1959 door volksvertegenwoordiger Lindemans aan de heer Minister van Justitie gesignaleerd werd is niet het enige dat zou kunnen aangewezen worden.

Daar de artikels 123 en 127 der wet van 15 juni 1899 de auditeur-generaal toelaten zelf alle functies van de bevoegdheid der militaire auditoraten uit te oefenen of zich hierbij te doen vervangen door zijn substituten, is het thans niet in het minst uitgesloten dat een Nederlands-onkundige substituuat van de auditeur-generaal, benoemd ingevolge de wet van 1952, gelast zou worden met de leiding van een van de twee grote militaire parketten in het Duits bezet gebied

Het zou de Heer auditeur-generaal ook mogelijk zijn één van de magistraten « te velde » met dit doel te delegeren en aldus zou voor deze magistraat geen enkele voorwaarde van taalkennis vereist zijn.

Dat zulks geen onredelijke veronderstelling is be-

wijst het antwoord van de heer Minister van Justitie Merchiers aan volksvertegenwoordiger Lindemans, waaruit blijkt dat vanaf 1956 tot 1959, het belangrijk militair parket van Keulen geleid is geworden door een eentalige Waal die geen Nederlands kende.

Het is werkelijk ondenkbaar dat dergelijke toestanden mogelijk zijn en dat zij kunnen gedekt worden door het gezag der wet.

Nochtans zijn er in bezet Duitsland een belangrijke meerderheid Vlaamse militairen, waarvan het grootst getal geen Frans kent. Er is dan ook voor de organisatie van het militair gerecht en vooral van de krijgs-auditoraten in bezet Duitsland geen andere doelmatige oplossing mogelijk dan de eis der volstreckte tweetaligheid voor al de magistraten, die in dit gebied aan de rechtsbedeling deelachtig zijn.

* * *

Nu is het in het bezet gebied voorgekomen dat men b.v. griffiers, die een werkelijk potsierlijke kennis hadden van de Nederlandse taal, heeft gezonden naar de kadettenschool te Lier, ten einde er een « spoedcursus » van drie weken te volgen om zich in deze taal te bekwamen.

Deze cursussen worden meestal gevolgd door de kandidaten hogere officieren, die aan een taalexamen moeten voldoen en die dan, op een drietal weken, trachten de allerelementairste kennis van het Nederlands op te doen.

Het is vanzelfsprekend dat het een bespotting zou zijn wanneer men dergelijk taalexamen, zoals het afgenomen wordt voor de hogere officieren, ook zou opleggen aan magistraten en griffiers.

Inderdaad, bedoeld examen is werkelijk iets volstrekt belachelijks. Men kan zich voorstellen wat een cursus van drie weken voor de kennis van een taal kan betekenen !

Van de jury, die deze examens moet afnemen, maken deel uit verschillende militaire leden, die vanzelfsprekend hun collega's, die kandidaten zijn voor een bevordering, niet willen dwarsbomen en die hun het vereist aantal punten toebedelen, niettegenstaande hun kennis van het Nederlands volkomen onbestaand is.

Er zouden over deze taalproeven de grappigste geschiedenissen kunnen verteld worden. Heel deze organisatie biedt niet de minste ernst en het is tengevolge van dergelijke onaannemelijke parade dat in het leger een taaltoestand bestendig wordt die niet anders dan als schandelijk en gevaarlijk kan bestempeld worden.

Het spreekt vanzelf dat het meest onwrikbaar verzet geboden is tegen de mogelijkheid dat men voor de militaire magistraten in het bezet gebied een taalexamen zou inrichten gelijkaardig aan datgene dat thans bestaat voor de bevordering van de officieren.

* * *

Enkele noodzakelijke saneringsmaatregelen dringen zich dan ook op om gezonde toestanden te zien tot stand komen bij het militair gerecht ; afschaffing van de benoemingen « te velde » ; afschaffing van het stelsel der delegatie ; afschaffing der wet van 15 februari

1952 en herstel van art. 49 der wet van 15 juni 1935 in zijn oorspronkelijke vorm ; volledige herziening der wet van 31 juli 1947 betreffende de reorganisatie der auditoraten en aanpassing van deze auditoraten aan de taaldualiteit van het land ; noodzakelijke tweetaligheid van heel het militair gerecht in het bezet Duits gebied en volstreekte uitsluiting voor magistraten, griffiers en personeel van de militaire rechtsbedeling van een comédie-taalexamen, zoals dit ingericht werd tot

nu toe in de kadettenschool te Lier na een geïntensifieerde taalcursus van drie weken...!

Dit zijn een aantal grieven die voor de hand liggen en die het de Kultuurraad behoort bekend te maken aan de Vlaamse parlementairen.

Mogen zij er de nodige belangstelling voor over hebben.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"
